

UiT Norges arktiske universitet

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning

Institutt for statsvitenskap

Folkeretten, Russland og NATO

Begrunnelser for bruken av væpnet makt

Alexander Børresen Haakafoss

Masteroppgave i statsvitenskap, STV-3900, mai 2024

Sammendrag

Denne oppgaven ser på hvordan Russland og NATO forholder seg til folkeretten ved begrunnelser for bruken av væpnet makt. Folkerettens rettsregler danner internasjonale normer som kan styre atferden til stater. Imidlertid så vil stater ofte velge å ignorere eller bryte med folkeretten når de ønsker det. Bruken av væpnet makt mot andre stater er et av de mest alvorlige bruddene under folkeretten, og skaper stor internasjonal oppmerksomhet.

Russland sin bruk av væpnet makt mot Ukraina har satt Russland i søkelyset for det internasjonale samfunnet i dag. Russland på sin side mener at deres bruk av væpnet makt sammenfaller med folkeretten. Russland begrunner bruken av væpnet makt ut ifra beskyttelse av russiske statsborgere, statskupp og invitasjon fra den lovlige presidenten, selvforsvar, humanitær intervensjon og en løsrivelse fra separatistregioner. Vi skal dermed analysere om begrunnelsene brukt av Russland sammenfaller med folkeretten.

Samtidig velger Russland ofte å peke på Vesten, og deres bruk av væpnet makt mot andre stater. Vi skal derfor sammenligne de russiske begrunnelsene med NATO sine begrunnelser for en konflikt, Kosovo-konflikten. NATO begrunnet sin bruk av væpnet makt for en humanitær intervensjon og regional stabilitet. Samtidig har løsrivelsen av Kosovo også vært sentral del av konflikten som vi skal også sammenligne.

Konklusjonen viser hvordan verken Russland eller NATO sine begrunnelser er i tråd med folkeretten. Det var likheter og ulikheter ved begrunnelsene for bruken av væpnet makt. Likhetene viser skepsisen til begrunnelser for væpnet makt, og negative effekter på egenskaper til folkeretten. Forskjeller forteller hvorfor NATO sin bruk av væpnet makt ble generelt sett på som legitim av det internasjonale samfunnet, mens Russland ble sett på som illegitim. Vi vil se at Kosovo sin løsrivelse kan ikke bli sett på som en presedens for Krim sin løsrivelse. Til slutt ser vi at begge sider parodier folkeretten, og at Russland prøver å parodierte NATOs begrunnelser for å kunne hevde en vestlig dobbelstandard.

Nøkkelord: Folkeretten, bruken av væpnet makt, Russland, NATO, løsrivelse, humanitær intervensjon

Forord

Jeg ønsker å takke min veileder Geir Hønneland for sin veiledning med konstruktive innspill og den gode hjelpen jeg fikk til oppgaven.

Innhold

1	Introduksjon	1
1.1	Tema	1
1.2	Problemstillingen.....	2
1.3	Metode	3
1.3.1	Kvalitativ innholdsanalyse	3
1.3.2	Empiri.....	3
1.3.3	Teori	4
1.4	Oppgavens oppbygning	5
2	Bakgrunn	6
2.1	Kosovo-konflikten	6
2.1.1	Historien til Kosovo	6
2.1.2	Konflikten (1998-1999).....	7
2.1.3	Etter konflikten.....	8
2.2	Ukraina-Russland	9
2.2.1	Før krigen	9
2.2.2	Krim og Donbass (2014-2022).....	10
2.2.3	2022 og framover	11
3	Empiri.....	13
3.1	Russland sine begrunnelser	13
3.1.1	Beskyttelse av russiske befolkning	13
3.1.2	Statskupp og invitasjon av tidligere president.....	14
3.1.3	Selvstendig stat.....	15
3.1.4	Selvforsvar	16
3.1.5	Humanitær intervensjon	17

3.2	NATO sine begrunnelser	18
3.2.1	Humanitær intervensjon	18
3.2.2	Regional stabilitet.....	19
4	Teori	20
4.1	Folkeretten	20
4.1.1	Suverenitetsprinsippet	21
4.1.2	Territorial integritet	22
4.2	Bruken av væpnet makt	23
4.2.1	Selvforvar	23
4.2.2	Sikkerhetsrådet	25
4.3	Staten	26
4.3.1	Invitasjon til å intervenere	26
4.3.2	Statsborgere i utlandet.....	28
4.3.3	Referendum for uavhengighet.....	29
4.3.4	Statskupp	29
4.4	Selvbestemmelsesrett.....	30
4.4.1	Hva er selvbestemmelsesrett	31
4.4.2	Hvem har rett til ekstern selvbestemmelsesrett?	32
4.4.3	ICJ oppfatning om en ensidig løsrivelse	33
4.4.4	Løsrivelse som botemiddel.....	34
4.5	Humanitær intervensjon	34
4.5.1	Hva er humanitær intervensjon	35
4.5.2	Mulighet til bruk av Humanitær intervensjon	35
4.5.3	R2P kritikk og positivitet	36
4.5.4	Kritikk mot humanitær intervensjon	37
5	Russiske begrunnelser	42
5.1	Beskyttelse av Russisk statsborgere	42

5.2	Statskupp og invitasjon fra tidligere president	44
5.2.1	Statskupp	44
5.2.2	Invitasjon	44
5.3	Selvstendig stat	46
5.3.1	Referendum	46
5.3.2	Ekstern og intern selvbestemmelsesretten.....	47
5.3.3	Mulighet til å erklære en ensidig løsrivelse	47
5.4	Selvforvar.....	48
5.4.1	Selvforvar mot NATO	48
5.4.2	Selvforvar mot Ukraina	50
5.4.3	Kollektiv selv-forvar.....	50
5.5	Humanitær intervensjon	51
6	NATOs begrunnelser.....	53
6.1	Humanitær intervensjon	53
6.2	Regional stabilitet	55
7	Sammenligning.....	56
7.1	Løsrivelse.....	56
7.1.1	NATO-intervensjonen i 1999	56
7.1.2	Anerkjennelse i 2008.....	59
7.1.3	En blanding av argumenter	59
7.1.4	Konsekvenser av løsrivelse	59
7.1.5	Løsrivelse som botemiddel.....	60
7.2	Humanitær intervensjon	61
7.2.1	Den internasjonale viljen.....	61
7.2.2	Dobbelstandard.....	63
7.3	Nasjonale interesser	64
7.3.1	Direkte argumenter.....	64

7.3.2	Nasjonale interesser utenfor begrunnelsene	65
7.4	Folkeretten	69
7.4.1	Svekket suverenitet	70
7.4.2	Folkerettens normative makt	70
7.4.3	Sikkerhetsrådet	71
7.4.4	Proporsjonal krigføring	71
7.5	Parodi av folkeretten og begrunnelser	72
7.5.1	Parodi av folkeretten	72
7.5.2	Parodi av vestlig begrunnelse	73
8	Avslutning	76
8.1	Oppsummering	76
8.2	Veien videre	78
9	Kilder	79

1 Introduksjon

1.1 Tema

Tema for oppgaven er folkeretten, Russland og NATO. Folkeretten et rettssystem som i hovedsak regulerer forholdet mellom stater, og i noen tilfeller også internasjonale organisasjoner og individer. De internasjonale rettsreglene skaper normer som kan regulere atferden for aktørene disse aktørene på den internasjonale scenen. Imidlertid vil stater ofte hevde at de følger folkeretten og de internasjonale normene, samtidig som de velger å bryte med folkeretten. En stat som har fått søkelyset i dag ved brudd av folkeretten er Russland med bruken av væpnet makt mot Ukraina.

Russland først foretok bruk av væpnet mot Ukraina i 2014. Selv om den russiske president Vladimir Putin hadde nektet for bruken av væpnet i starten, valgte han senere å erkjenne at de hadde vært involvert. I 2022 valgte Russland å invadere Ukraina. I begrunnelsen for bruken av væpnet makt mot Ukraina så var det flere argumenter fra Russland. I 2014 begrunnet Putin bruken av væpnet makt med selvbestemmelsesretten for befolkningen på Krim og i øst-Ukraina, beskyttelse av russiske statsborgere, invitasjon fra presidenten og et ulovlig statskupp (Tass, 2014; Kremlin, 2014d; Kremlin, 2014a). I 2022 begrunnet Putin invasjonen med selvforsvar, selvbestemmelsesretten til befolkningen i øst-Ukraina, beskyttelse av russiske statsborgere og en humanitær intervensjon (Kremlin, 2022a; Kremlin, 2022c). Flere av begrunnelsene brukt av Putin er sentrale rettsregler under folkeretten.

I tillegg har Putin ofte valgt å referere og sammenligne russiske handlinger med tidligere handlinger fra Vesten. I 2014 valgte Putin å referere til Kosovo, som hadde løsrevet seg fra Serbia i 2008 og ble anerkjent av de fleste vestlige stater (Kremlin, 2014a). Putin argumenterte at dette var en presedens for Krim sin løsrivelse fra Ukraina i 2014 (Kremlin, 2014a).

I 2022 refererte Putin til Libya, tidligere Jugoslavia, Syria og Irak. I Libya beskriver han den humanitære katastrofen som følge av den humanitære intervensjon av vestlige stater (Kremlin, 2022a). I tidligere Jugoslavia refererte Putin til Den nordatlantiske traktats organisasjon (NATO) sin bombing av den serbiske hovedstad Beograd (Kremlin, 2022a). I Syria beskriver han NATO sin bruk av væpnet makt uten autorisasjon fra Syria sin regjering (Kremlin, 2022a). I Irak beskriver Putin hvordan NATO brøt med folkeretten ved å invadere

Irak (Kremlin, 2022a). Som vi ser så vil ofte Putin peke ut vestlige handlinger, og frigjør sine egne handlinger fra ansvar fordi Vesten allerede hadde foretatt de samme handlingene.

Derfor skal vi analysere de russiske begrunnelsene ovenfor folkeretten, og sammenligne de med begrunnelsen for en NATO-konflikt.

1.2 Problemstillingen

For å kunne sammenligne begrunnelsene så må vi første velge en NATO-konflikt å analysere. Putin har allerede referert til flere konflikter som vi kan benytte oss av. Av konfliktene disse konfliktene, så velger jeg Kosovo-konflikten. Det er flere grunner til at jeg bestemte meg for nettopp denne konflikten.

For det første så var det løsrivelsen av Krim som startet konflikten mellom Ukraina og Russland. Siden Krim var starten på konflikten, så gir det mening å sammenligne dette med Kosovo som løsrive seg fra Kosovo i 2008. For det andre så var begge konflikter innenfor Europa. Dermed vil både NATO og Russland ha en større interesse ovenfor konflikten siden den er lokalisert nært deres territorium. En konflikt i Afrika eller Midtøsten kunne ha vært av mindre interesse for NATO.

For det tredje så var humanitær intervensjon en begrunnelse som begge parter brukte. Ettersom både Russland og NATO begrunnet sine intervensjoner med humanitære hensyn, så gir dette oss mer å kunne sammenligne. For det fjerde så har legetimeteten for bruken av væpnet makt blitt sett forskjellig i verdenssamfunnet. NATO sin bruk av væpnet makt i Kosovo-konflikten har blitt argumentert for å være legitim. Derimot har den russiske invasjonen blitt argumentere for å være illegitim. Vi kan dermed sammenligne hvor den ene konflikten var sett på som legitim, men den andre illegitim.

Problemstillingen er dermed:

Hvordan sammenfaller Russland sine begrunnelser for sin bruk av væpnet makt i Ukraina, med folkeretten, og hvordan kan dette sammenlignes med NATO sin begrunnelse for bruken av væpnet makt i Jugoslavia?

1.3 Metode

1.3.1 Kvalitativ innholdsanalyse

For å kunne samle inn data for begrunnelsen brukt av partene så skal vi i bruk en kvalitativ innholdsanalyse. En innholdsanalyse er en analyse av skriftlige og muntlige tekster, bilder, videoer eller filmer (Grønmo, 2020). I en kvalitativ innholdsanalyse så vil fokuserer vi på betydningen og meningen av innholdet til tekster som vi analyser (Grønmo, 2020). En kvalitativ innholdsanalyse vil være sentralt i denne oppgaven siden vi skal søke etter meningene til Russland og NATO om hvorfor bruken av væpnet makt er folkerettslig.

En styrke ved en kvalitativ innholdsanalyse er at den tillater en fleksibel struktur på oppgaven. Vi kan dermed strukturere oppgaven basert på hvilke begrunnelser som vi finner under empirien. En svakhet kan derimot være at vi må selv tolke teksten, og meningene for begrunnelsene. Det kan dermed være mulig at jeg ikke får med alle begrunnelse som har blitt brukt av NATO og Russland for å begrunne bruken av væpnet makt.

1.3.2 Empiri

For empirien så skal vi å se på begrunnelsene brukt av NATO og Russland. For å se på hvilke begrunnelser som har blitt brukt så skal vi analysere tidligere taler fra statsledere, intervjuer og pressekonferanser av statsledere, og offisielle dokumenter. Når vi skal analysere taler så skal vi benytte oss av transkripsjoner gjort av nyhetsbyråer eller av offentlige statelig nettsider. Vi skal finne disse talene fra statsledere og uttalelsene ved søk på *google*. For å finne disse nettsidene så skal vi søke etter taler og uttalelser på det året konfliktene hadde startet.

En svakhet med denne metoden er at det kan blitt holdt taler eller uttalelser i årene etter konflikten startet, hvor Russland eller NATO begrunner bruken av væpnet makt for konflikten. Dette vil gjelde hovedsakelig Russland som fremdeles er i væpnet konflikt med Ukraina. Dermed kan Russland komme med nye begrunnelser om hvorfor bruken av væpnet makt var nødvendig for å skape støtte for konflikten. Jeg vil derimot hevde at de viktigste begrunnelsene for bruken av væpnet makt ville ha blitt brukt i det første året av konflikten.

For Russland sine begrunnelser så skal vi i hovedsak se på begrunnelser som har blitt brukt av Putin selv. Det er Putin som har den reelle makten innenfor Russland, så dermed legger vi

mest vekt på Putin sine begrunnelser for bruken av væpnet makt. Det vil være mulig å se på hvordan offisielle representanter i Russland har begrunnet bruken av væpnet makt, men dette skal bare bli brukt for å forsterke hva Putin har allerede sagt.

For NATO sine begrunnelser så skal vi se på hvordan organisasjonen selv har argumentert for bruken av væpnet makt. Det blir også mulig å se på hvordan enkelte statsoverhoder for NATO har argumentert for bruken av væpnet makt. USA har en veldig stor innflytelse innenfor NATO sin politikk, og dermed bli det også viktig å se på hvordan USA begrunner invasjon.

Styrken til metoden er at vi vil benytte oss i stor grad av primærkilder som taler til statsledere og offisielle uttalelser som vi skal senere analysere. Samtidig må vi erkjenne at det kan være et begrenset antall av kilder som vi kan få tilgang til. Dette problemet gjelder spesielt for begrunnelsene til Russland, ettersom vi må benytte oss i hovedsak av kilder i form av taler og uttalelser fra Putin. I NATO sitt tilfelle så er det ikke bare taler og uttalelser fra representanter i NATO, men også statsledere i NATO-stater. Jeg vil derimot argumentere at siden kildene er autorative så oppveier dette mot ulempen av det begrensede antallet av kilder.

1.3.3 Teori

For teorien så skal vi se på rettsregler innenfor folkeretten. Sentralt innenfor folkeretten vil være FN-pakten som er det grunnleggende dokumentet for De forente nasjoner (FN). Andre internasjonale rettsregler vil være rundt bruken av væpnet makt. Vi vil benytte oss av FN-pakten og andre skriftlige traktater, men også tidligere avgjørelser fra internasjonale domstoler. Vi må benytte oss av sekundærkilder for de uskrevne internasjonale rettsreglene, de statelige praksisene, eller rettsregler som er kontroversielle i sin natur og har dermed ikke blitt bekreftet eller avkreftet om de er del av folkeretten. For sekundærkildene skal vi bruke *google scholar* for å søke etter relevante internasjonale rettsregler. Hvilke rettsregler som er nødvendig vil være basert på empirien vi finner.

Styrken til denne metoden er at det gir en enkel tilgang til primærkildene; de skriftlige internasjonale rettsreglene og avgjørelsene fra internasjonale domstoler, gjennom søk på *google*. Svakheten for metoden er at sekundærkildene, de uskrevne internasjonale rettsregler, kan være vanskeligere å få adgang til. Det er fordi at uskrevne rettsregler ikke har blitt kodifisert under folkeretten, og dermed har vi ikke et offisielt dokument vi kan benytte oss av.

Vi må dessuten stille oss kritisk til sekundærkildene. Sekundærkildene kan ha svakheter ved at internasjonale rettsregler ikke er allment akseptert i det internasjonale samfunnet. Det kan være en doktrine under folkeretten som har blitt brukt av vestlige stater, men som har ikke blitt akseptert av andre stater i det internasjonale samfunnet.

Vi må også stille oss kritisk til forfattere sine egne meninger og oppfatninger om legaliteten rundt en rettsregel. Forfattere kan ha sine egne tanker om en rettsregel og dermed skape en skjevhet om legaliteten til de internasjonale rettsregler. Dessuten kan forfattere ha ulike meninger om hva som er nødvendig i definisjonen av en rettsregel. Det er det mulig at en forfatter ikke beskriver alle de ulike elementene til en rettsregel.

1.4 Oppgavens oppbygning

For denne oppgaven så skal vi først se på bakgrunnen til konfliktene for å kunne etablere hvorfor konflikten startet, og hva den er i dag. Vi vil deretter se på empirien, altså begrunnelsene til Russland og NATO, for hvilke rettsregler av folkeretten som vil være nødvendig å se nærmere på. Etter dette skal vi studere teoriene rundt rettsreglene. Vi skal deretter analysere i to deler. I den første delen av analysen skal vi se først på hvordan Russland sine begrunnelser sammenfaller med folkeretten, og etterpå NATO sine begrunnelser. I den andre delen skal vi sammenligne selve begrunnelsene, og egenskaper til folkeretten. Til slutt skal vi ta en oppsummering av funnene, og en kort avslutning.

2 Bakgrunn

For å kunne forstå hvordan partene har begrunnet sin bruk av væpnet makt i konfliktene må vi først ha litt bakgrunnsinformasjon rundt begge konfliktene. Vi skal se på historien bak konflikten, selv konflikten og hvordan konflikten har forandret seg.

2.1 Kosovo-konflikten

Kosovo-konflikten var en konflikt mellom jugoslaviske styrker og kosovoalbanere innen Kosovo, med senere intervensjon fra NATO. For å kunne forstå Kosovo-konflikten må vi først ta en gjennomgang av historien rundt Kosovo, selve konflikten mellom de ulike partene og hva situasjonen er i dag.

2.1.1 Historien til Kosovo

Kosovo er et omstridt territorium innenfor Balkanområdet. Både albanere og serbere har bodd sammen i Kosovo i hundrevis av år, og begge mener at de har en spesiell rett til territoriet (Fierstein, 2008, s. 420). Kosovo var under kontroll av Serbia til 1400-tallet, hvor det ble erobret av Det ottomanske riket. Kosovo forble en del av Det ottomanske riket til 1912, etter at Serbia sikret sin egen selvstendighet, og ble en del av Kongeriket Serbia. I 1918 ble Kongeriket Serbia en del av Kongeriket av serbere, kroater og slovenere, som senere endret navn til Kongeriket Jugoslavia i 1929. Under andre verdenskrig hadde store deler av Kosovo blitt sammenslått med Albania. Etter andre verdenskrig tok kommunistiske diktator Josip Broz Tito over regionen, og Kosovo ble lagt under Serbia som var en av de seks republikkene i Den Sosialistiske føderale Republikken Jugoslavia (SFRY).

Under SFRY så hadde Kosovo blitt gitt autonome rettigheter for å kunne sikre interessen til Albanerne gjennom respekt til deres økonomi og kultur (Fierstein, 2008, s. 420). Utover 1960-tallet fikk Kosovo mer og mer autonomi, og fra 1974 ble Kosovo en autonom provins innenfor Serbia (Fierstein, 2008, s. 420). I motsetning til de seks republikkene under SFRY, så hadde ikke Kosovo en rett til å kunne erklære sin egen selvstendighet fra SFRY (Fierstein, 2008, s. 421)

I Kosovo begynte en uavhengighetsbevegelse blant Albanere å ta av på i 1980-tallet, som førte til økt krav om å bli anerkjent som en republikk innenfor SFRY (Endresen, 2021). Dette ble møt med kraftig motgang fra de sentrale myndighetene som slå ned på hva som ble sett på

som separatisme (Endresen, 2021). Dette førte til at relasjonene mellom de to gruppene stadig forverret seg.

Som følge av Tito sine død i 1981 begynte også en periode av politisk ustabilitet i SFRY (Fierstein, 2008, s. 421). I Serbia så reiste Slobodan Milosevic til makten på en nasjonalistisk plattform. Blant annet startet han en kampanje mot albanere, ettersom serbere hadde stor misnøye med den albanske befolkningen i Kosovo som var i flertall (Endresen, 2021). Etter at Milosevic ble president i Serbia i 1989 så fjernet Milosevic mye av autonomien som hadde blitt gitt til Kosovo, før Kosovo ble fullstendig underlagt i 1990 (Endresen, 2021).

På 1990-tallet prøvde Kosovo å løsrive seg fra Serbia flere gjennom ulike fredelige tiltak, blant annet ved bruk av folkeavstemming, men disse tiltakene ble ikke anerkjent av Serbia eller det internasjonale samfunnet (Fierstein, 2008, s. 421). Serbia på sin side innførte streng kontroll ovenfor provinsen, og diskriminerte mot den kosovoalbanske befolkningen (Endresen, 2019: I 1991-92 gikk SFRY i oppløsning, og ble til Den føderale republikken Jugoslavia (FRY) som besto av Serbia og Montenegro.

Voldelige sammenstøtt mellom serbere og albanere fortsatte å eskalere innenfor Kosovo, spesielt etter at fredsavtalen i Bosnia-krigen ikke håndterte problemet rundt Kosovo (Fierstein, 2008, s. 422). Ettersom fredelige løsninger ikke så fremgang, vokste den radikale geriljagruppen den kosovoalbanske frigjøringshæren (UCK) fram i 1996 som kjempet mot serbiske styrker og politi (Rogel, 2003, s. 175). Gjennom konflikten hadde UCK også vært ansvarlig for bortføring og mord av sivile, både serbere og albanere (Human Rights Watch, 2001). Fra Kosovo sin side var dette en frigjøringskrig, men fra Serbia sin side var dette en kamp mot terrorisme.

2.1.2 Konflikten (1998-1999)

I 1998 ble konflikten til en full krig, og jugoslaviske styrker ble sendt inn for å få kontroll over områder i Kosovo. Konflikten skapte hundretusener av flyktninger både intern og utover, og både serbere og albanere. Det var rapportert at over 460 000 sivile hadde blitt fortrent fra mars 1998 til mars 1999, majoriteten av disse var albanere (UNHCR, 1999).

Det ble rapportert om både etnisk rensing og grusomheter mot menneskehet som ble påført av serbiske styrker, som skapte mye bekymring etter grusomhetene som hadde blitt påført

sivilbefolkningen i bosnia-konflikten. Racak massakren i januar 1999, hvor 45 albanere ble drept, skapte spesielt sterke reaksjoner (Rogel, 2003, s 176).

For å stoppe konflikten prøvde det internasjonale samfunnet å få en fredsavtale, Rambouillet Agreement, mellom Kosovo og Serbia i februar 1999. Denne fredsavtalen ble derimot ikke akseptert av Serberne. Dette førte til at NATO bestemte seg for å intervensere ved bruken av væpnet makt.

Den 23. mars valgte NATO å intervensere gjennom bruk av luftangrep mot FRY i håp at Milosevic ville gi opp, og signere Rambouillet-avtalen (NATO, 1999a). Dette mislykkes, og bombingene av FRY pågikk i flere uker. Dette førte til at jugoslaviske styrker svarte med å intensivere angrepet på kosovoalbanere, som førte til en million kosovoalbanere måtte flykte til Nord-Makedonia (Endresen, 2021). Det ville ta elleve uker før en avtale mellom NATO og FRY stoppet konflikten. Konflikten endte med at FRY trakk tilbake sine styrker fra Kosovo, mens styrker fra NATO ble sendt inn, og det internasjonale samfunnet, i form av EU og FN, ville ha ansvar for det administrative i Kosovo inntil en mer politisk stabil situasjon som kunne finne en løsning for situasjonen (Fierstein, 2008, s. 423).

2.1.3 Etter konflikten

I 2003 ble FRY oppløst, og Serbia ble del av den nye føderasjonen Serbia og Montenegro, før Montenegro fikk selvstendighet i 2006. Mesteparten av den albanske befolkningen som hadde flyktet returnerte til Kosovo. Derimot forlot serbere Kosovo grunnet at det var fremdeles spenninger mellom de to gruppene. På slutten av 2000 så hadde rundt 210 000 serbere flyktet fra Kosovo, og de som ble igjen holdt seg i konsentrerte etniske enklaver (Human Rights Watch, 2001, s. 14). I 2004 så førte opptøyer mellom gruppene til «nineteen persons dead, 954 wounded, 4,100 persons displaced, 550 homes destroyed, and twenty-seven Orthodox churches and monasteries burned. An additional 182 homes and two Orthodox churches or monasteries were seriously damaged. An overwhelming number of the displaced Serbs and other non-Albanians are elderly and impoverished» (Human Rights Watch, 2004, s. 62)

Forhandlinger mellom serbere og kosovoalbanere om den endelige status av Kosovo begynte først i 2006. Forhandlingene ledet til Martii Ahtisaari sin plan som var i praksis et selvstendig Kosovo med minoritetsrettigheter for serbere og en overvåket uavhengighet (Endresen, 2019). Denne planen ble ikke akseptert av Serbia.

I 2008 valgte Kosovo å erklære sin løsrivelse fra Serbia. Kosovo har blitt anerkjent av rundt 100 stater siden sin erklæring, spesielt av vest-europeiske (World Population Review, 2024). Derimot var det flere land som ikke har anerkjent Kosovo, blant annet Russland, Spania, Kina, Brasil, Argentina, og India. Serbia har nektet å anerkjenne Kosovo, og mener fremdeles at Kosovo tilhører Serbia. Situasjonen har ikke endret seg mye siden 2008.

2.2 Ukraina-Russland

Konflikten mellom Ukraina og Russland kan deles in i to perioder. Den første perioden er mellom 2014-2021 hvor Russland invaderte og annekterte krim-halvøya, og deretter støttet separatister i øst-Ukrainske innen Donbass-regionen. Den andre perioden startet i februar 2022 hvor russiske styrker invaderte Ukraina. For å forklare historien skal vi se på den i tre deler: før krigen, perioden 2014-2021, og den russiske invasjonen i 2022.

2.2.1 Før krigen

Ukraina var en av republikkene som var del av Sovjetunionen mellom 1921-1991. Etter at Sovjetunionen ble oppløst i 1991 valgte Ukraina å gjennomføre en folkeavstemning om sin selvstendighet. Folkeavstemningen ble holdt i desember 1991, hvor majoriteten av befolkningen i hele landet stemte for selvstendighet (Folkeavstemningen over Ukrainas selvstendighet 1991, 2023)

Etter at Ukraina fikk sin selvstendighet så har Ukraina vært politisk splittet med hensyn til hvilken retning den skulle gå, både innenfor innenriks- og utenrikspolitikk. På den ene siden er det de som har ønsket en større tilknytting til Vesten gjennom EU og NATO (Holm-Hansen & Paulsen, 2024). På den andre siden er det de som har ønsket en større tilknytting til Russland, med mulighet for samarbeid med Vesten (Holm-Hansen & Paulsen, 2024).

Dette skillet kan bli sett fra et regionalt ståsted, hvor de som bor i den vestlige delen av Ukraina ønsket større tilknytting til EU, mens den østlige delen ønsket større tilknytting til Russland. Vi kan se dette skillet på hvordan folket stemte under valget i 2010, hvor den østlige delen av Ukraina stemte på pro-russiske kandidat, mens den vestlige delen ville stemme på en pro-vestlig kandidat. (2010 Ukrainan presidential elction, 2024).

Denne interne striden fortsatte å påvirke den politiske situasjonen i Ukraina til slutten av 2013 da en ny politisk krise inntraff. Denne krisen kom til å bli kalt Euromaidan og foregikk på

slutten av 2013 til begynnelsen av 2014. Krisen startet som følge av at daværende president Viktor Janukovitsj valgte å ikke signere en assosieringsavtale med EU, som ville være starten på en prosess for at Ukraina skal kunne bli medlem av EU (Holm-Hansen & Paulsen, 2024). Istedenfor så valgte Janukovitsj å signere en avtale med Russland (Holm-Hansen & Paulsen, 2024).

Dette skapte kraftige protester og demonstrasjoner i Ukraina, spesielt i Kiev. I flere demonstrasjoner ble det voldelige sammenstøter mellom demonstranter og politiet. I januar og februar så vil det være flere titalls drepte i protestene (Kolstø et. al., 2024). På 21. februar etter forhandling med opposisjonen, EU-medlemmer og Russland, ble en avtale om et nytt valg, grunnlovsreform og våpenhvile (Kolstø et. al., 2024).

Dagen etter avtalen ble akseptert så flyktet Janukovitsj fra Ukraina til Russland. Det ukrainske parlamentet stemte dermed for å fjerne Janukovitsj som president, og opprettet en ny midlertid regjering. Dette ville senere lede til Krim- og Donbass-konflikten.

2.2.2 Krim og Donbass (2014-2022)

Før vi fortsetter med konflikten rundt Krim og Donbass så må vi også se på historien rundt Krim. Krim hadde vært del av Det Russiske keiserdømmet siden 1783. I 1954 ble Krim overført av daværende statsleder av USSR, Nikita Khrushchev, til Den ukrainske sosialistiske sovjetrepublikk. Krim forble en del av Ukraina etter løsrivelsen fra USSR, og fikk formel status som autonom republikk (Van den Driest, 2015, s. 332). Krim hadde egne minister, parlament og konstitusj, selv om den ukrainske konstitusjonelle domstolen reserverte makt over kontrollen ovenfor Krim sin lovgivning (Hilpold, 2015, s. 244)

En viktig internasjonal avtale rundt Krim mellom Ukraina og Russland var Black Sea Fleet Accords. Russland ville leie bruk av havneområdet på Krim, og tillot rundt 25 000 russisk soldater adgang til området for 20 år, altså til 2017 (Sherr, 1997, s. 33). Denne avtalen ble fornyet mellom Russland og Ukraina i 2010, som ville ha forlenget avtalen fra 2017 til 2042 (Harding, 2010).

Dager etter at Janukovitsj flyktet fra Ukraina, begynte uniformerte væpnede menn uten insignier å ta over deler av Krim og tok over nøkkelbygninger som regjeringskontorer og det lokale parlamentet. Statsministeren i Krim ble erstattet med en pro-russisk statsminister, og ukrainske styrker ble kastet ut av Krim. Russland nektet på dette tidspunktet at de hadde vært

involvert (Reuters, 2014a). Den 6. mars stemte parlamentet i krim for å løsrivelse fra Ukraina, og holdt en omstridt folkeavstemning som stemte for å forlate Ukraina. Den 17. mars erklærte parlamentet til Krim sin selvstendighet, og skulle bli del av Den Russiske føderasjonen. Den 18. mars ble en avtale underskrevet av Russland og Krim, hvor Krim ville bli annektert av Russland. I april valgte Putin å anerkjenne at Russland hadde vært direkte involvert innenfor Krim (Reuters, 2014b).

Det var ikke bare på Krim at "separatister" vokste fram. I april var det også separatister i øst-Ukraina, det som er kalt Donbass regionen, mot den nye ukrainske regjeringen. Disse separatistene tok kontroll over deler av to fylker i Luhansk og Donetsk. Det ble tydelig etter hvert at disse separatistene hadde fått økonomisk, militært og politisk støtte av Russland (Holm-Hansen & Paulsen, 2024).

To våpenhviler, Minsk-avtalene, prøvde å sette en stopper for konflikten i øst-Ukraina, men bare i en begrenset grad (Holm-Hansen & Paulsen, 2024). Kamphandlinger forsettet mellom de ukrainske styrkene og de russiske støttene separatistene ved grensen mellom Ukraina og fylkene (Holm-Hansen & Paulsen, 2024). Konflikten ble derimot redusert fra hva den hadde vært i starten av konflikten (Holm-Hansen & Paulsen, 2024)

I slutten av 2021 og begynnelsen av 2022 var det en stor samling av russiske styrker nær Ukraina-Russland grensen. Russland hevdet at dette var en militær øvelse, men det var skepsis til dette etter at USA rapporterte at Russland hadde planlagt å invadere Ukraina (Harris & Sonne, 2021). Russland derimot nektet at de hadde slike planer. Før invasjonen var det anslått at det var over 150 000 russiske soldater nær grensen (Isachenkov et. al. 2022).

2.2.3 2022 og framover

Den 18 februar 2022 så ble Luhansk og Donetsk anerkjent som selvstendige stater av Russland (Kremlin, 2022b). I en tale av Putin den 22 februar 2022 Putin kunngjorde han en invasjon av Ukraina i en *militær spesialoperasjon*. Russland tok over flere områder i sør-, øst- og Nord-Ukraina. Det har vært rapporter om russiske krigsforbrytelser og menneskerettighetsbrudd (Human Rights Council, 2024). Etter hvert har Russland tapt flere av områdene som var okkupert, men holder stadig stand øst- og Sør-Ukraina.

I september 2022 kunngjorde Putin at Russland ville annekterte både Luhansk og Donetsk, og to andre ukrainske regioner: Kherson og Zaporizjzja. Konflikten har nå blitt til en stillestående konflikt, med få endringer, og konflikten er pågående uten en ende i sikte.

3 Empiri

I denne delen skal vi velge å se på hvilke begrunnelser som ble brukt for invasjonene.

3.1 Russland sine begrunnelser

3.1.1 Beskyttelse av russiske befolkning

En av begrunnelsene brukt av Putin for bruken av væpnet makt i Ukraina var for å kunne beskytte russiske statsborgere innenfor Ukraina. Dette argumentet ble brukt av Russland både i 2014 og i 2022. I 2014 sendte Putin en søknad til Det russiske føderasjonsrådet om å kunne sende militære styrker inn til Ukraina for å kunne beskytte russiske statsborgere:

«In connection with the extraordinary situation in Ukraine, the threat to the lives of citizens of the Russian Federation, our compatriots, the personnel of the military contingent of the Armed Forces of the Russian Federation deployed in the territory of Ukraine. , I hereby submit to the Federation Council of the Federal Assembly of the Russian Federation a letter on the use of the Armed Forces of the Russian Federation in the territory of Ukraine pending normalisation of the public and political situation in that country.» (Tass, 2014, avsnitt 2)

Denne argumentasjonen ble også brukt av Valentina Matviyenko, leder for det Russiske føderasjonsrådet, for å argumentere for en intervensjon:

«a real threat to the life and security of Russian citizens living in Ukraine. There is a threat to our military in Sevastopol and the Black Sea Fleet, and I think that Russia should not be a bystander» (Tass, 2014, avsnitt 7)

Dette argumentet ble også brukt av Putin i 2022 for å begrunne den russiske spesielle militær operasjonen. Putin anklaget Ukraina sin regjering for å ha gjennomført folkemord mot sivilbefolkning og russiske statsborgere, og at Russland skulle sende inn militære styrker for å beskytte sivilbefolkning:

«The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime. To this end, we will seek to demilitarise and denazify Ukraine, as well as bring to trial those who perpetrated numerous bloody crimes against civilians, including against citizens of the Russian Federation.» (Kremlin, 2022a, avsnitt 37).

3.1.2 Statskupp og invitasjon av tidligere president

Russland hadde begrunnet sin intervensjon ved at var et ulovlig statskupp, og at Russland hadde blitt invitert av Janukovitsj som var den legitime presidenten på den tiden i 2014.

Under et intervju i 2014 om revolusjonen i Ukraina så svarte Putin at statskuppet i Ukraina var ulovlig og ukonstitusjonelt: «First of all, my assessment of what happened in Kiev and in Ukraine in general. There can only be one assessment: This was an anti-constitutional takeover, an armed seizure of power.» (Kremlin, 2014d, avsnitt 11).

Putin argumenterte også på denne tiden at Janukovitsj fremdeles var den legitime presidenten:

«Are the current authorities legitimate? The Parliament is partially, but all the others are not. The current Acting President is definitely not legitimate. There is only one legitimate President, from a legal standpoint. Clearly, he has no power. However, as I have already said, and will repeat: Yanukovych is the only undoubtedly legitimate President.» (Kremlin, 2014d, avsnitt 19)

Under samme intervju argumenterte Putin også for at Russland hadde blitt invitert av Janukovitsj for å kunne beskytte sivilbefolkningen:

“As you may know, we have a direct appeal from the incumbent and, as I said, legitimate President of Ukraine, Mr Yanukovych, asking us to use the Armed Forces to protect the lives, freedom and health of the citizens of Ukraine.” (Kremlin, 2014d, avsnitt 25)

Dette argumentet ble også brakt fram under et møte for FNs Sikkerhetsråd. I møte så sa representanten fra Russland at dette hadde blitt invitert av Janukovitsj:

«Today, I am also authorized to say that the President of Russia has received the following request from President Yanukovich: “As the legitimately elected President of Ukraine, I wish to inform you that events in my country and capital have placed Ukraine on the brink of civil war. Chaos and anarchy reign throughout the country... I therefore call on President Vladimir Vladimirovich Putin of Russia to use the armed forces of the Russian Federation to establish legitimacy, peace, law and order and stability in defence of the people of Ukraine.» (UN Security Council meeting 7125, 2014, s. 3-4)

3.1.3 Selvstendig stat

Ved bruken av væpnet makt innenfor Krim, og senere anerkjennelsen og annektering av Krim, så hevdet Russland at Krim hadde blitt en selvstendig stat gjennom et referendum og søkt for å kunne bli en del av Russland. Under en tale fra Putin om annekteringen av Krim, så henviste Putin til hvordan Ukraina på lik måte hadde forlat USSR:

« As it declared independence and decided to hold a referendum, the Supreme Council of Crimea referred to the United Nations Charter, which speaks of the right of nations to self-determination. Incidentally, I would like to remind you that when Ukraine seceded from the USSR it did exactly the same thing, almost word for word. Ukraine used this right, yet the residents of Crimea are denied it. Why is that?» (Kremlin, 2014a, avsnitt 29)

Putin sammenlignet deretter Krim med Kosovo, og hvordan Russland hadde bare fulgt det tidligere presedensen:

«Moreover, the Crimean authorities referred to the well-known Kosovo precedent – a precedent our western colleagues created with their own hands in a very similar situation, when they agreed that the unilateral separation of Kosovo from Serbia, exactly what Crimea is doing now, was legitimate and did not require any permission from the country’s central authorities.» (Kremlin, 2014a, avsnitt 30)

Det var ikke bare med Krim at Putin brukte dette argumentet. Putin brukte dette argumentet i 2022 når han kunngjorde at Russland ville annektere ikke bare Donetsk and Luhansk, men også Kherson og Zaporizjzja:

«Today we will sign treaties on the accession of the Donetsk People’s Republic, Lugansk People’s Republic, Zaporozhye Region and Kherson Region to the Russian Federation. I have no doubt that the Federal Assembly will support the constitutional laws on the accession to Russia and the establishment of four new regions, our new constituent entities of the Russian Federation, because this is the will of millions of people» (Kremlin, 2022c, avsnitt 3).

Igjen brukte Putin argumentet for selvbestemmelse under FN-pakten for å argumentere for regionenes selvstendighet: «It is undoubtedly their right, an inherent right sealed in Article 1 of the UN Charter, which directly states the principle of equal rights and self-determination of peoples» (Kremlin, 2022c, avsnitt 4).

3.1.4 Selvforsvar

Russland brukte argumentet for selvforsvar for deres bruk av væpnet makt, på tre forskjellige vis. Det er brukt på tre måter siden Russland mener at de handler i et selvstendig selvforsvar mot både NATO, selvforsvar mot Ukraina og i et kollektivt selvforsvar av Luhansk og Donetsk.

3.1.4.1 Selvforsvar mot NATO

Putin har gjentatt flere ganger at NATO sin ekspansjon er en trussel for Russland. I Putin sin tale for invasjonen i 2022 så hevdet han flere ganger at NATO sin ekspansjon østover ville være en trussel for eksistensen til Russland:

«For the United States and its allies, it is a policy of containing Russia, with obvious geopolitical dividends. For our country, it is a matter of life and death, a matter of our historical future as a nation. This is not an exaggeration; this is a fact. It is not only a very real threat to our interests but to the very existence of our state and to its sovereignty.» (Kremlin, 2022a, avsnitt 27).

Green et. al (2022) har argumentert at Russland bruker selvforsvar mot NATO både som en forestående trussel som Russland må reagere på, men også som en trussel ovenfor framtiden

Green et. al (2022) viser til hvordan Russland bruket argumentet av NATO truer Russland gjennom å ekspandere til et punkt som kan bli sett på en trussel av et forestående angrep (s. 10). Dette kan bli sett i Putin sin tale når han hevder at NATO har krysset en rød linje: «It is not only a very real threat to our interests but to the very existence of our state and to its sovereignty. It is the red line which we have spoken about on numerous occasions. They have crossed it.» (Kremlin, 2022a, avsnitt 27).

Et annet syn fra Green et. al. (2022) var at Russland argumenterer at de handlet i selvforsvar for å forhindre en trussel NATO stilte framover i tid (s. 11). Dette ser vi når Putin hevdet at: «A military presence in territories bordering on Russia, if we permit it to go ahead, will stay for decades to come or maybe forever, creating an ever mounting and totally unacceptable threat for Russia.» (Kremlin, 2022a, avsnitt 24)

3.1.4.2 Selvforsvar mot Ukraina

Putin hevdet at de handler ut ifra selvforsvar mot Ukraina. Han argumenterer at Ukraina er en trussel for Russland sin eksistens: «However, Russia cannot feel safe, develop, and exist while facing a permanent threat from the territory of today's Ukraine». Green et. al (2022) argumenter for at Russland bruker denne konflikten som mye mer forestående enn NATO sin trussel (s. 13). Dette kan bli sett i Putin sin tale:

«The same is happening today. They did not leave us any other option for defending Russia and our people, other than the one we are forced to use today. In these circumstances, we have to take bold and immediate action. The people's republics of Donbass have asked Russia for help.» (Kremlin, 2022a, avsnitt 35)

3.1.4.3 Kollektivt selvforsvar av Luhansk og Donetsk.

Putin begrunnet militær bruken også ved et kollektivt selvforsvar av Luhansk og Donetsk. Den 21. februar 2022 så hadde Russland anerkjent de to regionene Luhansk og Donetsk som selvstendige stater. Videre hadde Russland underskrevet en avtale om vennskap og assistanse med begge regionene dagen etter (Kremlin, 2022d). I sin tale for sin invasjon i 2022 hevdet Putin at forespørselen om hjelp fra statene gjorde at den militære operasjonen var nødvendig:

«The people's republics of Donbass have asked Russia for help. In this context, in accordance with Article 51 (Chapter VII) of the UN Charter, with permission of Russia's Federation Council, and in execution of the treaties of friendship and mutual assistance with the Donetsk People's Republic and the Lugansk People's Republic, ratified by the Federal Assembly on February 22, I made a decision to carry out a special military operation» (Kremlin, 2022a, avsnitt 35-36)

3.1.5 Humanitær intervensjon

Putin har begrunnet intervensjonen ut ifra humanitære årsaker både i 2014 og 2022. I sitt intervju i 2014 hevder Putin at Russland de måtte intervenere for humanitære årsaker:

«Protecting these people is in our national interests. This is a humanitarian mission. We do not intend to subjugate anyone or to dictate to anyone. However, we cannot remain indifferent if we see that they are being persecuted, destroyed and humiliated. However, I sincerely hope it never gets to that» (Kremlin, 2014d, avsnitt 41).

Det argumentet ble igjen brukt av Putin i 2022 når han hevdet at militæroperasjonen var nødvendig for å kunne stoppe folkemord som pågikk i Ukraina:

«As I said in my previous address, you cannot look without compassion at what is happening there. It became impossible to tolerate it. We had to stop that atrocity, that genocide of the millions of people who live there and who pinned their hopes on Russia, on all of us... The purpose of this operation is to protect people who, for eight years now, have been facing humiliation and genocide perpetrated by the Kiev regime» (Kremlin, 2022a, avsnitt 29).

3.2 NATO sine begrunnelser

3.2.1 Humanitær intervensjon

NATO begrunnet sin bruk av væpnet makt i Kosovo ut ifra en humanitær intervensjon. Dagen etter at NATO hadde gått til luftangrep mot Jugoslavia, kunngjorde NATO at deres mål var å hindre de menneskelige lidelsene i Kosovo: «Our objective is to prevent more human suffering and more repression and violence against the civilian population of Kosovo» (NATO, 1999a, avsnitt 21)

Dette ble igjen tatt opp i april, hvor NATO igjen valgte å fordømme den væpnede makten brukt av Jugoslavia:

«We condemn these appalling violations of human rights and the indiscriminate use of force by the Yugoslav government. These extreme and criminally irresponsible policies, which cannot be defended on any grounds, have made necessary and justify the military action by NATO» (NATO, 1999b, avsnitt 2)

Argumentet for en humanitær intervensjon ble også brukt av tidligere amerikanske president Bill Clinton: «We act to protect thousands of innocent people in Kosovo from a mounting military offensive.» (CNN, 1999b, avsnitt 2)

Tony Blair, tidligere statsminister fra Storbritannia, argumenterte også for en humanitær intervensjon: «We are taking this action for one very simple reason; to damage the Serb forces sufficiently to prevent Milosevic from continuing to perpetuate his vile oppression against innocent Kosovar Albanian civilians» (New York Times, 1999b, avsnitt 6).

3.2.2 Regional stabilitet

NATO begrunnet sin bruk av væpnet makt fordi at det destabiliserte regionen: «We must also act to prevent instability spreading in the region... We will do what is necessary to bring stability to the region. » (NATO, 1999a, avsnitt 22 & 26)

I april så gjorde NATO det klart igjen at destabilisering av regionen som følge av den brutale krigføringen av Jugoslavia tvang NATO til å bruke væpnet makt:

«The unrestrained assault by Yugoslav military, police and paramilitary forces, under the direction of President Milosevic, on Kosovar civilians has created a massive humanitarian catastrophe which also threatens to destabilise the surrounding region» (NATO, 1999b, avsnitt 2).

Clinton argumenterte at destabilisering av regionen gjorde det nødvendig for en intervensjon:

«To the south are our allies, Greece and Turkey. To the north, our new democratic allies in Central Europe. And all around Kosovo, there are other small countries, struggling with their own economic and political challenges, countries that could be overthrown by a large new wave of refugees from Kosovo» (CNN, 1999b, avsnitt 14).

Blair argumenterer også for stabilisering av regionen: «Kosovo is right on Europe's doorstep. As previous Balkan crises have shown, the effects are felt far and wide. As I said yesterday, there are more than one million refugees from former Yugoslavia in EU countries» (New York Times, 1999b, avsnitt 8).

4 Teori

4.1 Folkeretten

Folkeretten, også kalt internasjonale rett, er rettsregler som regulerer forholdet mellom internasjonale aktører, som tradisjonelt sett har vært stater, men som i dag gjelder også andre internasjonale aktører som internasjonale organisasjoner (FN, NATO, EU), og i en viss grad enkelt personer gjennom den internasjonale straffedomstolen (ICC) (Helgesen & Skodvin, 2022)

I innlands rettssystemer så vil de lovlige obligasjonene som er skapt av lover være vedtatt av parlamenter eller utviklet av domstoler (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 90). I det internasjonale system så er det ikke noen likeverdig lovgivende forsamling, og det er ikke en domstol som har obligatorisk jurisdiksjon slik i et innlands rettssystem (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 90). I stedet for så er lover og regler skapt av de internasjonale aktørene, som prinsipielt sett er stater (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 90). I det internasjonale systemet så vil parter ofte være i strid om en regel egentlig eksisterer, og i tillegg hvilken mening den kan ha og hvordan regelen gjelder for fakta (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 90).

Det er artikkel 38 av Vedtekter for den internasjonale domstolen (ICJ) som er et utgangspunkt for kilder til folkeretten, og dermed hvilke kilder retten tar i bruk for å kunne løse tvister mellom parter (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 90). Det er fire primærkilder som står under artikkel 38:

«1. The Court, whose function is to decide in accordance with international law such disputes as are submitted to it, shall apply:

- (a) international conventions, whether general or particular, establishing rules expressly recognized by the contesting states;
- (b) international custom, as evidence of a general practice accepted as law;
- (c) the general principles of law recognized by civilized nations;

(d) subject to the provisions of Article 59, judicial decisions and the teachings of the most highly qualified publicists of the various nations, as subsidiary means for the determination of rules of law.» (Vedtekter for Den internasjonale domstolen, 1945, artikkel 38).

I denne oppgaven så vil det være (a) traktater og b (sedvanerett) som er de mest sentrale kildene for denne problemstillingen. Dermed skal vi ta en kort oppsummering av hva traktater og sedvanerett betyr.

Traktater (også kalt konvensjoner, protokoller eller pakter) er skriftlige internasjonale avtaler som er inngått mellom to eller flere stater (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 91). Stater aksepterer obligasjonen av avtalen gjennom å velge selv å bli part av den (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 91). Traktatene har bare obligasjoner for de som har valgt å bli del av traktaten, og det er ikke noen obligasjoner for andre parter uten deres godkjenning (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 91). Derimot så er det mulig for at innholdet i en traktat kan bli til sedvanerett, som betyr at andre parter kan bli bundet til obligasjonene i en traktat. (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 91).

Sedvanerett er statlig praksis som har blitt akseptert som gjellende rett (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 92). Det er to elementer for at praksis skal bli sedvanerett. For det først må det være konsistent praksis og utbredt blant medlemmene (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 92). For det andre så må medlemmene føle at det er en lovlig obligasjon for å følge denne praksisen (Roberts & Sivakumaran, 2018, s. 92-93). Et eksempel på sedvanerett er at statsoverhoder har immunitet når de besøker andre stater.

4.1.1 Suverenitetsprinsippet

Grunnen til at folkeretten er et slikt system går ut ifra suverenitetsprinsippet.

Suverenitetsprinsippet er at alle stater er suverene, har rett til å kunne styre seg selv uten inngrep eller trusler utenfra, og at de ikke kan bli underkast noen annens vilje.

Suverenitetsprinsippet finner vi i artikkel 2(1) i FN pakten som sier: «The Organization is based on the principle of the sovereign equality of all its Members» (FN-pakten, 1945). Det er ingen overværende makt i det internasjonale samfunnet som kan tvinge stater mot sin vilje, og stater selv må velge om de vil tilslutte seg til en avtale. Det eneste organet som kan gjøre et unntak for suverenitetsprinsippet er FNs Sikkerhetsråd. Dette unntaket står under artikkel 2(7) i FN pakten:

«Nothing contained in the present Charter shall authorize the United Nations to intervene in matters which are essentially within the domestic jurisdiction of any state or shall require the Members to submit such matters to settlement under the present Charter; but this principle shall not prejudice the application of enforcement measures under Chapter VII.» (FN-pakten, 1945)

4.1.2 Territorial integritet

Et annet prinsipp som er viktig å forstå i det internasjonale systemet er prinsippet om territorial integritet. Territorial integritet er et prinsipp som gir stater rett til å beskytte sine grenser, og territoriene innenfor de grensene (Marxsen, 2015, s. 12). Denne beskyttelsen av territoriale integritet gjelder alle stater, uansett hvor små, store, svake eller sterke de er (Marxsen, 2015, s. 9). Staters territoriale integritet er beskyttet både mot direkte og indirekte brudd.

Dette prinsippet er fastslått innenfor flere dokumenter, mest sentral er artikkel 2(4) i FN-pakten:

«All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations» (FN-pakten, 1945).

Direkte brudd gjelder både direkte bruk av makt og indirekte bruk av makt mot andre stater. Direkte bruk av kraft vil være bruken av væpnet makt som tar seg inn på andre sitt territorium (Marxsen, 2015, s. 13). Derimot er indirekte bruk av kraft at f.eks. at statelig fartøy går inn i annens stats territorial farvann uten tillatelse, eller at man bryter seg in på et lands luftrom (Marxsen, 2015, s. 12-13).

Stater kan også ha et indirekte brudd på sin territoriale integritet. Stater kan ikke støtte aktivitet innen en annen stat som vil involvere bruken a væpnet makt som vil føre til brud på den territoriale integriteten (Marxsen, 2015, s. 19). Disse aktivitetene kan være at en stat gir trening eller våpen til opprørere i et annet land, eller at en stat tillater bruken av sitt eget territorium for militære handlinger mot andre stater (Marxsen, 2015, s. 19).

4.2 Bruken av væpnet makt

Det er FN-pakten som regulerer stater sin mulighet til bruk av væpnet makt. I FN-pakten under artikkel 2(4) i FN-pakten står det at: «All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations» (FN-pakten, 1945)

Det har vært argumentert at artikkel 2(4) tillater bruken av væpnet makt så lenge den ikke påvirker den territoriale integriteten eller den politiske uavhengigheten til et land (Gray, 2018, s. 605). Dette ble brukt av Storbritannia under *Corfu Channel*-saken hvor Storbritannia argumenterte at de kunne ta i bruk tvangsinngrepet innenfor Albania for å samle bevis av hvem som hadde ansvar for å legge ut miner (Gray, 2018, s. 605). Storbritannia hadde argumentert at de ikke hadde brutt med Albania sin territoriale integritet eller suverenitet. Dette bli avvist av ICJ, og ble igjen avvist i *Nicaragua*-saken (Gray, 2018, s. 605).

Det er dermed ulovlig for stater å ta i bruk væpnet makt mot andre stater. Det er derimot to unntak som gir tillatelse for bruken av væpnet makt mot andre stater: selvforsvar og autorisasjon fra Sikkerhetsrådet.

4.2.1 Selvforsvar

Stater har mulighet til bruken av væpnet makt hvis det er i selvforsvar eller i et kollektivt selvforsvar med andre stater. Dette er i samsvar med artikkel 51 i FN-pakten:

«Nothing in the present Charter shall impair the inherent right of individual or collective self-defence if an armed attack occurs against a Member of the United Nations, until the Security Council has taken measures necessary to maintain international peace and security» (FN-pakten, 1945).

I bruken av selvforsvar så er det et krav for at handlingene og midlene som blir brukt skal både være nødvendig og proporsjonalt (Gray, 2018, s. 611). Handlinger under selvforsvar skal være begrenset til det som er nødvendig for å ta tilbake territorium eller å drive tilbake væpnet angrep, samt så skal midlene som blir brukt være proporsjonale til å kunne nå dette målet (Gray, 2018, s.612). At bruken av makt må både være proporsjonalt og nødvendig står ikke i FN-pakten, men er del av sedvaneretten (Gray, 2018, s.611-612). Nødvendighet og

proporsjonalitet har blitt bekreftet i flere saker, blant annet *Nicaragua-saken*, *The Oil Platform-saken* og *Armed Activities on the Territory of the Congo* (Gray, 2018, s. 612)

4.2.1.1 Preventivt selvforsvar

Innenfor bruken av selvforsvar er det de som argumenter for bruk av preventivt selvforsvar. Istedenfor at retten til selvforsvar under artikkel 51 vil bare kunne bli tatt i bruk etter et angrep, så kan man ta i bruk selv forsvar mot et forestående angrep (Gray, 2018, s. 614). Preventivt selfrovar har blitt brukt av USA, Storbritannia og Israel (Gray, 2018, s. 614).

De som argumenter for et preventivt selvforsvar argumenterer at stater realistisk ikke kan vente på et angrep før de velgere å reagere (Gray, 2018, s. 614). De imot vil argumentere at et preventivt angrep kan innebære en risiko for eskalasjon ved at stater kan feile å forstå andre staters intensjoner eller reagere uforholdsmessig (Gray, 2018, s. 614). ICJ har valgt å ikke ta en avgjørelse om doktrinen på grunn av doktrinen kontroversielle natur. (Gray, 2018, s. 614)

4.2.1.2 Nødvendighet og proporsjonalitet innenfor krigens folkerett

Innenfor krigens folkerett, rettsregler for opptreden under krig og væpnet konflikt, så er det både et nødvendighetsprinsipp og proporsjonalitetsprinsipp (Cooper & Larsen, 2022). Dette skal ikke forveksles med proporsjonalitet og nødvendighet under selvforsvar.

Proporsjonalitetsprinsippet forventer at et angrep ikke skaper overdreven skade ovenfor sivile:

«angrep som må antas å forårsake tilfeldige tap av sivilpersoners liv, skade på sivilpersoner, skade på sivile gjenstander, eller en kombinasjon av slike følger, som ville være for omfattende i forhold til den forventede konkrete og direkte militære fordel» (Cooper & Larsen, 2023, avsnitt 2).

Nødvendighetsprinsipp er bruken av væpnet makt mot militær styrker:

«Prinsippet om militær nødvendighet gir militære styrker tillatelse til å bruke den makt som er nødvendig for å oppnå militære målsettinger, typisk å svekke motparten militært. Av denne grunn er det for eksempel et forbud mot å rette angrep mot sivile personer og sivile gjenstander» (Cooper, 2020, avsnitt 2)

4.2.2 Sikkerhetsrådet

Den andre unntaket er at stater kan ta i bruk væpnet makt mot en annen stat hvis FNs Sikkerhetsråd har autorisert bruken. Sikkerhetsrådet består av femten medlemmer, hvor fem er faste medlemmer (Kina, USA, Storbritannia, Russland og Frankrike), og 10 blir valgt inn. De faste medlemmene trenger ikke å bli gjenvalgt, men de har også en vetorett, dvs. at en beslutning av Sikkerhetsrådet ikke blir akseptert hvis et av de fem faste medlemmene velger å ta i bruk sin vetorett.

Det er FNs Sikkerhetsråd som har hovedansvaret for å opprettholde den internasjonale freden. Ansvaret for å opprettholde eller gjenopprette den internasjonale freden er gitt under artikkel 38 i FN-pakten:

«The Security Council shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace, or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security» (FN-pakten, 1945)

Artikkel 41 og 42 gir mulighet for Sikkerhetsrådet til å kunne velge hvilken type handling som er nødvendig for å kunne opprettholde eller gjenopprette den internasjonale freden. Artikkel 41 gir mulighet til handlinger som ikke gjør bruk av væpnet makt. Artikkel 42 gir mulighet til ulike handlinger som tillater bruken av væpnet makt:

«Should the Security Council consider that measures provided for in Article 41 would be inadequate or have proved to be inadequate, it may take such action by air, sea, or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations» (FN-pakten, 1945)

Sikkerhetsrådet har dermed flere alternativer til å velge hvordan de skal opprettholde eller gjenopprette den internasjonale freden. Det har derimot vært sterk kritikk rettet mot Sikkerhetsrådet for mangel av handling til å løse konflikter. To kritikker, som ofte er sammenvevd, er bruken av vetorett og muligheten til å kunne løse ikke-internasjonale væpnede konflikter.

Vetoretten har blitt kritisert for å stoppe Sikkerhetsrådet fra å håndtere konflikter. Siden bare en av de fem faste medlemmene trenger å ta i bruk sin vetorett, kan dette føre til at Sikkerhetsrådet blir handlingslammet. Det er flere konflikter hvor Sikkerhetsrådet har blitt handlingslammet som følge av en de faste medlemmene sin bruk av vetorett, Frankrike over Rwanda, USA over Israel og Russland over Syria.

En annen kritikk har vært Sikkerhetsrådets mangel til å kunne løse ikke-internasjonale væpneredde konflikter. Suverenitetsprinsippet skal sikre at stater selv skal kunne løse konflikter innad. Stater kan dermed gjemme seg bak sin suverenitet mens de begår overgrep mot sine innbyggere.

4.3 Staten

4.3.1 Invitasjon til å intervenere

Stater har mulighet til å kunne invitere fremmede styrker hvis staten forespør om det. Dette har blitt bekreftet under *The definiton of agresion* som «acknowledges that a state may invite a foreign army into its territory» (Gray, 2018, s. 610). Det er den offisielle sittende regjeringen som kan invitere fremmede styrker inn, ikke de som stor i opposisjonen (Gray, 2018, s. 609). Som ble sagt av ICJ:

«Indeed, it is difficult to see what would remain of the principle of non-intervention in international law if intervention, which is already allowable at the request of the government of a State, were also to be allowed at the request of the opposition» (Nicaragua v. United States, 1986, § 246)

I tillegg kan det være et spørsmål om hva som kan regnes som et samtykke fra en stat for å kunne invitere. Folkerettskommisjonen (ILC) har pekt ut at en stats samtykke krever:

- «1. has to be valid in international law, i.e. the consent may not be based on error, fraud, corruption, or coercion;
2. needs to be clearly established and really expressed, which excludes a merely presumed consent;
3. must be given prior to the otherwise wrongful act (i.e. the intervention);
4. must be attributable to the state;
5. and is void if it relates to acts whose commission would violate an obligation of states

under a peremptory norm of international law, such as the consent for another state to newly establish a protectorate over its territory» (Marxsen, 2014 s. 376)

En stats samtykke kommer fra statens høyeste autoritet, og dette er generelt statens regjering (Marxsen, 2014, s. 377). I noen tilfeller kan det være et spørsmål om hvem som er den offisielle regjeringen innen et land når en borgerkrig pågår. Ulike stater kan anerkjenne ulike partier som den legitime regjeringen i staten (Marxsen, 2014, s. 377). Det er to måter vi kan se på hvem som er den offisielle regjeringen: effektiv kontroll av territoriet og legitimitet ut ifra demokrati.

Tradisjonelt har den offisielle regjeringen blitt sett ut ifra dens effektive kontroll (Marxsen, 2014, s. 377). Marxsen (2014) gir ikke en klar definisjon på hva effektiv kontroll innebærer. Vi bruker en definisjon fra Erika De Wet (2020) som beskriver effektiv kontroll som skriver

In practice this means that the regime claiming to be the government will usually control most, if not all, of the state's territory. At a minimum it must exercise control of the state machinery; that is, the capital and the state institutions. In addition, effective control requires a certain amount of acquiescence on the part of the civilian population, which has to show an habitual obedience to the regime's authority (s. 31-32)

Med tiden har det derimot ikke blitt akseptert å bruke bare effektiv kontroll som den eneste kriteriet. Sør-Afrika hadde ikke tillatelse å kunne invitere fremmede stater til å intervenere på grunn av sitt politiske styre selv om regjeringen hadde effektiv kontroll over territoriet (Marxsen, 2014, s. 377). I stedet har man også begynt å se på legitimiteten fra å være demokratisk valgt. Som De Wet (2020) skriver

«Since the end of the Cold War the democratic legitimacy doctrine, as personified by free and fair elections (ie legitimacy of origin), has also gained significance. Practice, in particular in the Americas and Africa, indicates that in times of internal turmoil, the democratic pedigree of a particular authority, rather than its effective control, has on occasion been decisive for determining de jure governmental status.» (s. 72).

Det vært derimot vært diskutabelt om hvor mye legitimasjon har i betydning som et kriterium. På 1990-tallet i Haiti hadde president Aristide blitt styrtet i et statskupp, og hadde invitert FN til å kunne intervenere militært. Selv om regjeringen til Aristide hadde blitt styrtet, var det anerkjent av det internasjonale samfunnet (Marxsen, 2014, s. 377). Derimot når

Sikkerhetsrådet tok i bruk væpnet makt, så begrunnet ikke Sikkerhetsrådet seg ved invitasjonen fra Aristide, men ut ifra kapitel VII i FN-pakten (Marxsen, 2014, s. 377).

Et annet eksempel var i Sierra Leone i 1998 hvor president Kabbah hadde blitt styrtet i et statskupp, og hadde invitert Economic Community of West African States (ECOWAS) til å kunne intervenere. På den ene siden var invitasjonene et uttrykk på regjeringens legitimitet og endring ovenfor doktrinen av invitasjon til å intervenere (Marxsen, 2014, s. 378). På den andre siden har det vært argumentert at ECOWAS styrker allerede hadde vært lovlig utplassert i Sierra Leone før invitasjonen, og at handlet ut ifra selvforsvar ved bruken av makt (Marxsen, 2014, s. 378).

Bruk av både effektiv kontroll og legitimitet kan bli viktig for å se på hvem som er den offisielle regjeringen innen en stat, og dermed har rett til å kunne invitere.

4.3.2 Statsborgere i utlandet

Muligheten for å kunne beskytte statsborgere i utlandet er en kontroversiell doktrine under folkeretten. Doktrinen er en militær intervensjon som er rettet mot et tredjestatsterritorium med et mål om å redde og/eller beskytte statsborgere (Ruys, 2008, s. 234). Et slikt argumenter skiller seg fra humanitær intervensjon ved at hensikten vil være å beskytte en stats statsborgere, men ikke å beskytte den tredjestatens statsborgere (Ruys, 2008, s. 234).

Det er stilt tre krav til å kunne benytte seg av denne doktrinen

- (i) there is an imminent threat of injury to nationals;
- (ii) a failure or inability on the part of the territorial sovereign to protect them and;
- (iii) the action of the intervening state is strictly confined to the objective of protecting its nationals. (Ruys, 2008, s. 234-235)

En slik doktrine har ikke problemer hvis tredjestaten samtykker med bruken, som vi så ved invitasjon til å intervenere. Problemet oppstår når tredjestaten ikke gir samtykke, eller tredjestaten er i anarki eller sivile strider (Ruys, 2008, s. 235).

Doktrinen har ofte blitt brukt av USA, Storbritannia, Israel og Russland (Gray, 2018, s. 613). USA, Storbritannia og Israel argumenterer bruken ut ifra selvforsvar gjennom artikkel 51 i FN-pakten (Gray, 2018, s. 613). Argumentet går ut på at nasjonale i utlandet er en del av en

stats befolkning og er derfor del av dens vesentlige egenskaper, som tilsier at et angrep på statsborgerne i utlandet innebærer et angrep på staten (Ruys, 2008, s. 236).

Det er derimot strek kritikk for bruken av doktrinen. Ofte blir doktrinen brukt bare av statene som et påskudd for å kunne skjule sine egne interesser for å intervenere (Gray, 2008, s. 613). Dette skjedde i de fleste tilfeller av statene nevnt ovenfor, som brukte doktrinen som et påskudd for en intervensjon med hensikt for å velte regjeringen (Gray, 2008, s. 613).

4.3.3 Referendum for uavhengighet

Referendumer er del av en nasjons lover. Det vil ikke være i strid med folkeretten å holde et referendum, men med de nasjonale lovene. Det er ingen forpliktelse for stater til å måtte holde referendum for uavhengighet:

«Nonetheless, international law does not encourage referendum initiatives on questions related to the access to independence. In particular, there is no general obligation to organise an independence referendum upon the request of specific subjects, especially (representing) a part of the population» (Castellarin, 2021, s. 137)

Når Catalonia holdt et referendum om uavhengighet fra Spania så brøyt de ikke med folkeretten, men med konstitusjonen til Spania. Skottland kunne holde et referendum siden de hadde en rett til å kunne holde et referendum under konstitusjonen til Storbritannia..

4.3.4 Statskupp

Statskupp, eller coup d'état, er «omveltning som settes i verk «ovenfra» i strid med forfatningen, for eksempel ved at statsoverhodet avskaffer nasjonalforsamlingen.» (Store norske leksikon, 2023). Dette skiller seg fra en revolusjon som betyr «en omveltning «nedenfra», ved at folket eller partier griper makten.» (Store norske leksikon, 2023)

Et statskupp er selv ikke ulovlig under folkeretten. Et statskupp vil være innenfor en stats nasjonale lover, ikke ovenfor de internasjonale lovene av folkeretten (Merezhko, 2015, s. 187). Som beskrevet av d'Aspremont (2009) «The coup d'etat cannot be considered an internationally wrongful act, and no state incurs international responsibility» (s. 470). Stater har ofte et negativt syn på statskupp i andre stater, men det er ikke ulovlig ut ifra folkeretten. Regionale organisasjoner som Organization of American States (OAS) har bare et prinsipp om å hindre statskupp:

The institutional (treaty) measures adopted within the OAS and AU for the purpose of countering unconstitutional changes of government or alterations to the constitutional order are in practice interpreted as guiding principles rather than binding obligations (De Wet, 2020, s. 64)

d'Aspremont (2009) sin analyse valgte derimot å ikke se på statskupp som hadde fått støtte fra tredjestater: It is important to stress that the ensuing analysis leaves aside the hypothesis of foreign control on the coup d'etat» (s. 468).

Et statskupp kan stride mot folkeretten hvis opprørsgruppene enten har fått støtte fra andre stater, eller at opprørsgruppene er under effektiv kontroll av en annen stat. Dette ble tatt opp under Nicaragua-saken hvor ICJ konkluderte at USA hadde brutt med folkeretten gjennom:

«recruiting, training, arming, equipping, financing, supplying and otherwise encouraging, supporting, aiding, and directing military and paramilitary actions in and against Nicaragua, has violated and is violating its express charter and treaty obligations to Nicaragua, and in particular, its charter and treaty obligations under» (Nicaragua v. United States, 1986, § 15(a))

4.4 Selvbestemmelsesrett

Selvbestemmelsesrett, også kalt nasjonalt selvråderett, er et begrep som kan trekkes tilbake til veksten av nasjonalisme, og retten for en nasjon til å styre seg selv (Kolodner, 1994, s. 154).

Den moderne forståelsen av selvbestemmelsesretten kom fram etter fra President Wilson

«no peace can last, or ought to last, which does not recognize and accept the principle that governments derive all their just powers from the consent of the governed, and that no right anywhere exists to hand people about from sovereignty to sovereignty as if they were property» (Kolodner, 1994, s. 154-155).

Etter andre verdenskrig ble et av FNs formål å fremme selvbestemmelse: «To develop friendly relations among nations based on respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples, and to take other appropriate measures to strengthen universal peace» (FN-pakten, 1945).

I dag er det flere folk som krever en form for selvbestemmelse, blant annet: kurdere, palestiner, kosovoalbanere, israelere, skotske og samer. Vi skal se på hva

selvbestemmelsesrett er, hvem som har rett til ekstern selvbestemmelse og ICJ sin mening om stater sin rett til ensidig løsrivelse

4.4.1 Hva er selvbestemmelsesrett

Selvbestemmelsesrett kan defineres ut ifra artikkel 2 i Erklæringen om uavhengighet for koloniland og -folk (resolusjon 1514): «All peoples have the right to self-determination; by virtue of that right they freely determine their political status and freely pursue their economic, social and cultural development» (FNs Generalforsamling, 1960). Det er folk sin rett til å kunne være med i den politiske prosessen til å styre landet, og kunne fremme sitt eget folks interesser.

Denne definisjon er videre blitt nedfelt i artikkel 1 i både Konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter (ØKS) og Konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP) (Forente Nasjoner, 1966; Forente Nasjoner, 1966b). Selvbestemmelsesretten har videre utviklet seg til to dimensjoner: indre og ytre selvbestemmelsesrett.

Indre selvbestemmelse er å fremme selvbestemmelse innenfor en allerede eksisterende stat. Som McCorquodale (1994) skriver:

“The "internal" aspect of the right concerns the right of peoples within a State to choose their political status, the extent of their political participation and the form of their government, i.e. a State's "internal" relations are affected.» (s. 864).

Det er ulike tiltak en stat kan ta i bruk, gjennom å gi autonomi over deler eller en region av en stat, eller ved bruk av politiske rettigheter for å sikre deres interesser (McCorquodale, 1994, s. 864).

Ekstern selvbestemmelsesrett er en rett for folk til å kunne etablere en nasjonal stat, tilknytte seg til en annen stat eller integrere seg med en stat (McCorquodale, 1994, s. 863). Dermed vil folk i kolonistat ikke bare mulighet til å løsrive seg fra en stat, men også mulighet til å kunne tilknytte eller integrere seg med en annen stat (McCorquodale, 1994, s. 863). Det krever at alle menneskesker innenfor et territorium skal være med for å bestemme en endring i suvereniteten innen et territorium. (McCorquodale, 1994, s. 864)

I denne oppgaven så vil ekstern selvbestemmelsesrett være mer sentralt i forhold til både Kosovo og Krim. Vi skal derfor sette fokus på ekstern selvbestemmelsesrett.

4.4.2 Hvem har rett til ekstern selvbestemmelsesrett?

Ut ifra definisjonen om selvbestemmelsesrett så har "alle folk" en rett til selvbestemmelse. Imidlertid var det to dimensjoner av selvbestemmelse, og dermed kan noen folk ha rett til en indre selvbestemmelse, men ikke en ekstern. Har "alle folk" i verden ha en rett til å kunne løsrivelse seg fra en allerede etablert stat? Ut ifra dagens positive lov og sedvanerett er det bare folk som er/var under et kolonistyre som har retten til ekstern selvbestemmelsesrett

Under artikkel 5 i FNs generalforsamling resolusjon 1514 (Declaration on the granting of independence to colonial countries and peoples) var retten til selvbestemmelse gitt til tilsynsområder, som i dag er en inaktiv status, og ikke-selvstyrte områder, eller andre territorier som ikke har fått selvstendighet enda (Forent Nasjoner, 1960). Videre har resolusjoner ofte inneholdt det som kan bli kalt en beskyttelsesklausul mot løsrivelser i allerede etablerte stater. Under artikkel 7 i FN generalforsamlings resolusjon 1514 så står det at:

“Any attempt aimed at the partial or total disruption of the national unity and the territorial integrity of a country is incompatible with the purposes and principles of the Charter of the United Nations.» (Forent Nasjoner, 1960, artikkel 7).

Dessuten har statspraksis også vist at det internasjonale samfunnet ikke anerkjenner stater som har erklært en ensidig løsrivelse. Selv om en stat løsriver seg og får anerkjennelse fra enkelte stater, så vil ikke det internasjonale samfunnet akseptere den nye staten før den har blitt anerkjent av staten den løsriver seg fra (Fierstein, 2008, s. 430). Som bevis på dette så har det vært ingen nye stater som har blitt formet etter 1945, utenfor kolonier, som har blitt medlem av FN etter motstand fra staten den har prøvd å løsrive seg fra (Fierstein, 2008, s. 431).

Grunnen til at det bare er folk i kolonistater som har denne retten er for å beskytte den internasjonale stabiliteten. Hvis alle folk har rett til ekstern selvbestemmelse, kan dette føre til åpning av en Pandoras eske. En slik Pandoras eske kan føre til internasjonal ustabilitet ved å åpne en rett for 6000 etiske grupper til å kunne erklære selvstendighet (Christakis, 2015, s.85)

Det er ingen rettsregel som har en klar definisjon på hva et folk er (Van den Driest, 2015, s. 339). Selv om det er noen generelle kjennetegn og faktorer på hva som kan vært inkludert i en definisjon av hva folk er, så er det også et subjektivt element som spiller en rolle (Van den Driest, 2015, s. 339). The subjektive elementet referer til: «the belief of being a distinct

people distinguishable from other people inhabiting the globe, and the wish to be recognized as such, as well as the wish to maintain, strengthen and develop the group's identity'».) Van den Driest, 2015, s. 339). Dermed blir det vanskelig for de som observerer utenfra om dette subjektive kravet har blitt nådd.

4.4.3 ICJ oppfatning om en ensidig løsrivelse

Det å erklære en ensidig løsrivelse fra en eksisterende stat er derimot ikke forbudt ut ifra dagens folkerett. I 2008 valgte FNs generalforsamling å søke råd fra ICJ angående det følgende spørsmålet: «Is the unilateral declaration of independence by the Provisional Institutions of Self-Government of Kosovo in accordance with international law?». (International Court of justice, u.å, avsnitt 1)

ICJ berørte spørsmålet av muligheten til en ensidig løsrive ved at det ikke er noen rettsregel som forbøy denne handlingen: «The Court found that outside these exceptional circumstances, no general prohibition against unilateral declarations of independence may be inferred from the practice of the Security Council or from any other factor(s).» (Christakis, 2011, s. 83). Derimot viser Christakis (2011) til at selv om folkeretten ikke nekter muligheten til å løsrive seg, så er ikke separatister og staten på samme linje (s. 84). Folkeretten har flere barrierer som hindrer en løsrivelse, som vi har blant annet vært innen på med beskyttelsesklausul i FNs generalforsamling resolusjon 1514.

Selv om det å erklære en løsrivelse ikke er i strid med folkeretten, så kan midlene tas i bruk av løsrivelsen være ulovlig:

«the illegality attached to the declaration of independence thus stemmed not from the unilateral character of these declarations as such, but from the fact that they were, or would have been, connected with the unlawful use of force or other egregious violations of norms of general international law, in particular those of a peremptory character (jus cogens)» (Christakis, 2011, s. 82).

En ensidig løsrivelse er dermed ikke ulovlig ut ifra folkeretten, men det ikke noen rett til det heller. En ensidig løsrivelse vil derimot stride med folkeretten hvis ulovlig midler hadde vært tatt i bruk.

4.4.4 Løsrivelse som botemiddel

Innenfor litteraturen er det de som argumenterer for en løsrive som botemiddel (Remedial secession) (Van den Driest, 2015, s. 340). De argumentere at selv om det er ikke er en generell rett til en ensidig løsrivelse, så kan det under eksepsjonelle omstendigheter oppstå en kvalifisert rett til en ensidig løsrivelse ved alvorlige urettferdigheter som påføres et folk. (Van den Driest, 2015, s. 340). De som argumenterer for denne retten, vil ha to forutsetninger for når denne retten kan oppstå.

For det første så må det være mangel på intern selvbestemmelse til et folk: «frustration of meaningful internal self-determination, the existence of flagrant violations of fundamental human rights, and structural discriminatory treatment of a people have often been mentioned as parameters for the exercise of a right to remedial secession». (Van den Driest, 2015, s. 341) For det andre så blir det sett på som et ultimatum hvor det ikke er noen annen mulighet: «The exhaustion of peaceful remedies is therefore considered to be an additional prerequisite as well.» (Van den Driest, 2015, s. 341).

Det er derimot flere problemer ved bruken av retten; hvem er det som skal bestemme hvem som har denne retten, og hvordan retten står i strid med det sentrale prinsippet av territorial integritet innenfor folkeretten (Van den Driest, 2015, s. 341-342).

Van den Driest (2015) ser på argumenter for doktrinen ut ifra folkeretten gjennom beslutninger og uttalelser fra rettslige organer, og sedvaneretten. Argumentet for løsrivelse som botemiddel ut ifra tidligere beslutninger og uttalelser fra (semi-) rettslige organer er svakt: «the evidence for the existence of a right to remedial secession as provided in case law is only very weak.» (Van den Driest, 2015, s. 344). Det samme gjelder argumentet ut ifra den internasjonale sedvaneretten: «Taken together with the absence of such practice beyond the case of Kosovo, it should thus be concluded that a right to remedial secession cannot be seen to have crystallized as a norm of customary international law» (Van den Driest, 2015, s. 349).

4.5 Humanitær intervensjon

Humanitær intervensjon er et tema som, spesielt etter 1990-tallet, har fått mer oppmerksomhet. Forbrytelser mot menneskeheten i Rwanda og Balkan-konflikten, samt mangel på handling fra FNs Sikkerhetsrådet til å kunne løse ikke-internasjonale konflikter, skapte økt krav om nye måter for å kunne håndtere konfliktene. Humanitær intervensjon har

blitt sett på som en ny metode som skal redde og beskytte sivilbefolkningen mot overgrep fra staten. Vi skal se på hva humanitær intervensjon er, hvilke muligheter det er til bruk av humanitær intervensjon og kritikken mot bruken av humanitær intervensjon.

4.5.1 Hva er humanitær intervensjon

Human intervensjon er en intervensjon med hensikt til å beskytte sivilbefolkningen til en stat fra åpenbare brudd på deres menneskerettigheter (Ayoob, 2002, s 81). Ayoob (2002) argumenterer for to sentrale trekk ved humanitære intervensjonene. For det første skal humanitære intervensjonene ha et humanitært og universelt mål istedenfor et politisk og strategisk mål (Ayoob, 2002, s 83). For det andre skal intervensjonene være tatt på vegne av det internasjonale samfunnet (Ayoob, 2002, s 83). Dessuten så vil humanitær intervensjoner overstyre stater sin suverenitet: «It is further argued that these objectives are intrinsically far too valuable to be held hostage to the norm of state sovereignty and, therefore, ought to override that norm» (Ayoob, 2002, s 84). Intervensjon er dermed en 'internasjonal' intervensjon som blir tatt for å oppnå 'humanitære' mål.

4.5.2 Mulighet til bruk av Humanitær intervensjon

Som nevnt tidligere i teksten er bruken av væpnet makt mot andre stater bare tillat under to unntak fra hovedregelen: bruk av selvforsvar og etter autorisasjon fra Sikkerhetsrådet. Det å intervenere i andre stater er sterk mot folkeretten slik som definert i 1970 Erklæringen om folkerettens prinsipper om vennlige forhold og samarbeid mellom stater:

«No State or group of States has the right to intervene, directly or indirectly, for any reason whatever, in the internal or external affairs of any other State. Consequently, armed intervention and all other forms of interference or attempted threats against the personality of the State or against its political, economic and cultural elements, are in violation of international law» (FNs generalforsamling, 1970)

Samtidig skulle det internasjonale samfunnet kunne hindre grusomheter som ble påført mot sivilbefolkningen. Som følge av gapet mellom det å kunne hindre grusomheten og mangelen på handling fra det internasjonale samfunnet, skulle det bli etablert et nytt prinsipp Responsibility to Protect (R2P) for å beskytte sivilbefolkningen mot overgrep (Bellamy, 2018, s.236). R2P hviler på tre like viktige og ikke-sekvensielle pilarer.

Det første pilaren er statens ansvar til å beskytte sin befolkning «The responsibility of the state to protect its population from genocide, war crimes, ethnic cleansing and crimes against humanity, and from their incitement» (Bellamy, 2018, s. 236). R2P er derfor bare aktualitet hvis det handler om en av de fire grusomhetene i det første pilaren (Bellamy, 2018, s. 237). Tiltak som kan bli gjort var at stater skulle bli partner i folkerettslige instrumenter som menneskerettighetsloven, Roma-vedtektene, internasjonal humanitær- og flyktningsretten. (Bellamy, 2018, s. 243).

Det andre pilaren er det internasjonale samfunnets mulighet til å bistå: «The international community's responsibility to assist the state to fulfil its responsibility to protect.» (Bellamy, 2018, s. 236). Et av tiltakene som kan bli brukt var å sørge for at de som planlagte eller ga insentiver til bruken av de fire forbrytelsene ville bli hold ansvarlig. Et annet vil være at FN eller regionale organisasjoner kunne hjelpe med å distribuere sivile eller politi til stater som er under stress (Bellamy, 2018, s. 243).

Det tredje pilaren er det internasjonale samfunns mulighet til å reagere hvis en stat feiler til å beskytte sin befolkning:

«In situations where a state is manifestly failing to protect its population from the four crimes, the international community's responsibility to take timely and decisive action through peaceful diplomatic and humanitarian means and, if that fails, other more forceful means in a manner consistent with Chapters VI (peaceful measures), VII (enforcement measures) and VIII (regional arrangements) of the UN Charter.» (Bellamy, 2018, s. 236)

Tiltak her skal være at FNs Sikkerhetsråd skal kunne ta i bruk ulike handlinger gjennom kapittel VII i FN-pakten. Enkelte skater kan bidra gjennom militær personell (Bellamy, 2018, s. 243). Bruken av makt i det tredje pilaren krever at Sikkerhetsrådet autoriserer bruken. Vi har allerede vært inne på hvorfor Sikkerhetsrådet kan ha problemer med å kunne løse konflikter.

4.5.3 R2P kritikk og positivitet

R2P har fått kritikk som følge av bruken i Libya i 2011. Etter at Muammar Gaddafis regime ikke klarte å overholde Sikkerhetsrådets krav, og at det ville skje en massakre av sivilbefolkningen i Benghazi, valgte Sikkerhetsrådet å autorisere bruk av makt mot regimet (Bellamy, 2018, s. 245). Det ble håndhevet en flyforbudssone og en våpenembargo mot

Libya, samt en koalisjon som var ledet av NATO som skulle beskytte sivilbefolkningen. Konflikten endte med at Gaddafis regime ble styrtet. Det nye regimet var derimot imot en internasjonal styrke som skulle hjelpe til fredsbygging, noe som førte til splittelse og ustabilitet i staten (Bellamy, 2018, s. 245).

Ustabiliteten i Libya ble sterkt kritisert av flere stater blant annet Russland, Kina, Brasil og India (Bellamy, 2018, s. 245). De anklaget NATO for å overskride mandatet som ble gitt for å beskytte sivilbefolkningen, for å søke et regimeskifte og at Sikkerhetsrådet mistet kontroll over situasjonen (Bellamy, 2018, s. 245). Videre ble det argumentert at intervensjonen bare førte til en dårligere situasjon for sivilbefolkningen i Libya som følge av ustabiliteten etter konflikten (Bellamy, 2018, s. 245). Bellamy (2018) argumenter ikke mot dette, og det var gjort store feil av både FN og stormaktene i deres svar til konflikten (s. 245). Bellamy (2018) argumenter at fredsbygging etter konflikten ikke hadde vært tilstrekkelig (s. 245). Samtidig så erkjenner Bellamy (2018) at Libya sitt nye regime hadde satt krav som gjorde fredsbyggingen vanskelig (s. 245).

Dette er en legitim kritikk mot R2P. Derimot så er det lett å se bare de negative sidene etter Libya. For det første var det en reell fare mot sivilbefolkningen i Benghazi (Bellamy, 2018, s. 246). Dessuten kan man sammenligne hva som har skjedd etter intervensjonen i Libya med situasjonen i Syria. I Syria har det vært ingen internasjonal intervensjon ved bruk av R2P, men situasjonen i Syria er mye verre (Bellamy, 2018, s. 246).

Videre så vil Bellamy argumentere for at R2P har skiftet den globale praksisen i to retninger. For det første så har det ført til at det internasjonale samfunnet er mer sannsynlig til å ta handling: «when atrocity crimes are committed international society is much more likely than it once was to take some form of collective action» (Bellamy, 2018, s. 248). For det andre så har beskyttelse av sivilbefolkningen i en stat blitt mer sentralt “where once protection was a peripheral concern, international responses now prioritize the protection of populations from atrocity crime” (Bellamy, 2018, s. 248)

4.5.4 Kritikk mot humanitær intervensjon

Selv om motivasjon for humanitær intervensjon er noe som kan bli sett på som noe positivt i form av å kunne forhindre forbrytelser mot menneskeheten, så har det ofte vært problemer og kritikk rundt bruken av humanitær intervensjon. Vi skal derfor vise til kritiker som er rettet mot bruken av humanitær intervensjon

4.5.4.1 Nasjonale interesser

For det første er det vanskelig å kunne bestemme om en stat intervensjoner som følge av humanitære interesser, eller nasjonale interesser (Ayoob, 2002, s 85). I det internasjonale samfunnet så er det stater som har størst militær og politiske makt (Ayoob, 2002, s 85). Dermed vil det ikke være mulig å hindre at de nasjonale interessene spiller en rolle innenfor humanitær intervensjon (Ayoob, 2002, s 85). Dermed kan man ikke vite om en humanitær intervensjon blir tatt på vegne av det internasjonale samfunnet med altruistiske motiver, eller om en stat er drivet av nasjonale interesser.

Stater vil også ha liten interesse av å gjennomføre humanitære intervensjoner hvis ikke det er i en stats nasjonale interesser. Selv om en stat velger å intervensjoner grunnet humanitære og altruistiske motiver, vil en stat ikke kunne opprettholde denne posisjonen hvis ikke staten har nasjons interesse (Ayoob, 2002, s 85). Hvis de menneskelige og materielle kostnadene blir for store for offentligheten uten at det er en nasjonal interesse, så vil stater ha veldig liten interesse av å fortsette intervensjonen, og dermed trekke seg ut (Ayoob, 2002, s 85). USA er et eksempel som valgte å trekke seg ut av intervensjon Somalia i 1992-1993 som følge av svak nasjonal interesse (Ayoob, 2002, s 85-86).

Et annet eksempel på hvordan humanitære mål spiller en liten rolle er når stater velger ikke å intervensjoner i en stat. Hvis humanitære hensyn var viktig så er det flere stater hvor handling skulle ble tatt: Øst-Timor, Burma og Tibet (Peterson, 1998, s. 898). Istedenfor så fortsatte menneskerettighetsbrudd fordi det skjede i en suveren stat, samt bekymringer over politikk, som gjør det mindre attraktiv til å intervensjoner (Peterson, 1998, s. 898).

4.5.4.2 Dobbelstandard

Et annet problem med humanitær intervensjon er at det ofte er en dobbelstandard. Stater vil velge å bruke intervensjon med fremmede eller fiendtlige stater, men ikke mot vennlige stater (Ayoob, 2002, s 87). I Midtøsten var det en humanitær intervensjon i nord-Irak mot deres behandling av kurdere (Ayoob, 2002, s 87). Derimot var det ikke noen intervensjon i Tyrkia, selv om deres behandling av kurdere ikke var mye bedre (Ayoob, 2002, s 87). Tyrkia er medlem av NATO og spiller dermed en viktig rolle innenfor å kunne håndheve sanksjoner mot Irak (Ayoob, 2002, s 87). Dermed er det vanskelig å kunne ta på alvor deres humanitære interesser i en konflikt, når de ignorerer deres allierte brudd på menneskerettigheter.

4.5.4.3 Den internasjonale viljen

Hvordan kan vi vite om en stat har «internasjonale viljen» er? Denne viljen kan ikke bli bestemt av stormakter eller de dominerende gruppene, siden de kan ha spesielle grunner til å utføre intervensjoner for å fremme sine egne politiske og strategiske interesser (Ayoob, 2002, s 88). Det er ikke noen mekanisme som er gjennomsiktig, rettferdig og bredt sammensatt som kan gi uttrykk for den internasjonale viljen (Ayoob, 2002, s 88).

Sikkerhetsrådet er ikke en god nok indikator på grunn av at det er styrt av de faste medlemmene som blokkerer muligheten for å kunne distribuere makten i mer geografiske og demografiske henseende (Ayoob, 2002, s 88). Videre har alle de faste medlemmene en vetorett som gjør dem diskriminende ved at de bestemmer hvilke situasjoner som er mulighet, noe som betyr at de faste medlemmene og deres allierte ikke vil være utsatt for en intervensjon (Ayoob, 2002, s 88). Dessuten kan sikkerhetsrådet ha manglete kontroll over intervensjoner som har blitt autorisert og blir tatt på vegne av FN (Ayoob, 2002, s 88).

Ettersom FN-operasjoner vil ofte bli gitt til stater: «operations will often be subcontracted to groups of states that set the military, and often political, objectives of such interventions thus raising doubts about their legitimacy if not their legality.»(Ayoob, 2002, s 88).

Større problem er hvis stater velger å intervensjon uten at Sikkerhetsrådet har autorisert det. Selv om Sikkerhetsrådet har problemer, så gir det i det minste en viss grad av legitimitet i at intervensjonen blir tatt på vegne av det internasjonale samfunnet (Ayoob, 2002, s 91). Hvis slike handlinger blir generalisert kan det føre til diskreditering av selve ideen om humanitær intervensjon (Ayoob, 2002, s 91). Diskreditering av humanitær intervensjon vil skje fordi stater eller koalisjoner av stater vil hevde å snakke og handle for det internasjonale samfunnet, når det klart at dette ikke er realiteten (Ayoob, 2002, s 91).

4.5.4.4 Potensial for misbruk

Selv om vi er i et system hvor stater er suverene, så er det en stor maktforskjell mellom dem. Det at det er store maktforskjeller vil føre til at humanitær intervensjon kan bli gjort til et redskap for de sterke statene (Ayoob, 2002, s 92). De sterke statene kan bruke det til å kontrollere de angjeldende sakene for de svake statene, ved å bruke humanitære hensyn for å begrunne intervensjonen.

For det andre vil det skade suverenitetsprinsippet som har blitt brukt for å sikre den internasjonale ordren. Suverenitet kan bli brukt som en normativ barriere mot sterke staters predatoriske instinkter (Ayoob, 2002, s 92). Selv om suvereniteten har ikke kunnet forhindre all former for intervensjon, så kreves det i det minste en form for begrunnelse hvis en stat ønske å intervensjonere (Ayoob, 2002, s 92). En slik endring kan være mer negativ for den internasjonale ordren på lengre sikt (Ayoob, 2002, s 92).

4.5.4.5 Hegemoni

Humanitær intervensjon kan bli brukt på et middel for en sterk stat til å sikre deres hegemoni. I studiet av internasjonal politikk så blir hegemoniet sett på som en stats dominans av andre stater (Cox, 1983, s. 170). Hvordan humanitær intervensjon kan sikre hegemoniet kan bli sett på sammen med Robert Cox syn på hegemoniet

«historically, to become hegemonic, a state would have to found and protect a world order which was universal in conception, i.e., not an order in which one state directly exploits others, but an order which most states (or at least those within the reach of the hegemony) could find compatible with their interest” (Cox, 1983, s. 171).

Den relative stabilitet til en verdensorden kan bli forklart gjennom materiell makt, ideer og institusjoner (Cox, 1981, s. 139). Et eksempel på dette var Storbritannia *pax Britannia* som styrte verden gjennom britisk sjødominans (materiell makt), liberal økonomi (ideer) og det ideologiske skillet mellom politikk og økonomi. (Cox, 1981, s. 140).

Hvordan kan bruken av humanitær intervensjon sikre en stats hegemoni? For det første så kan vi tenke på humanitære verdier og menneskerettigheter som ideer for en verdensorden. Disse ideene kan trumfe over suverenitetsprinsippet, som vil tillate bruken av humanitære intervensjoner (Leeuwen, 2015, s. 12). For det andre så vil militær makten kunne sikre muligheten for en intervensjon

Til slutt kan internasjonale institusjoner som har skapt og opprettholder de humanitære verdier og menneskerettighetene. Institusjoner kan være de internasjonale organisasjoner som FN, EU og NATO (Leeuwen, 2015, s. 12). Det kan være internasjonale avtaler som etablerte humanitære verdier som Menneskerettighetserklæringen (Leeuwen, 2015, s. 12).. Det kan også være ikke-statelige organisasjoner som Human Right Watch som varsler

verdenssamfunnet om grusomheter, eller media som rapporter om grusomhetene (Leeuwen, 2015, s. 13).

4.5.4.6 Statsbygging

Et siste argument er at svake og nye stater som sliter med å etablere seg vil bli et mål for humanitær intervensjon. Ayoob (2002) argumenter for at det vil være urealistisk å kunne forvente at nye stater skal kunne etablere seg uten bruk av vold (s. 93). Dette gjelder spesielt nye stater formet etter andre verdenskrig, hvor nye sentrale statsmakter må kjempe mot motstridene krefter innen staten som ikke aksepter autoriteten (Ayoob, 2002, s 93). Slik vold går tilbake til historien for hvordan de moderne statene ble formet (Ayoob, 2002, s 93). Det å argumentere for intervensjon ut ifra epoker om vold, vil skape en negativ effekt for en stats mulighet påtvinge og opprettholde den domestiske ordren (Ayoob, 2002, s 94).

Det er det også mye større krav for de nye statene i form av de etablerte internasjonale normer (Ayoob, 2002, s 94). Ville dagens europeiske og nordamerikanske staters moderne form vært like vellykket hvis de hadde hatt FNs høykommissær for menneskerettigheter, Amnesty International og FNs Sikkerhetsråd på nakken i den viktige tidlige fasen av statsbyggingen? (Ayoob, 2002, s 94).

5 Russiske begrunnelser

I denne delen av analysen skal vi se på hvordan russiske begrunnelse sammenfaller med folkeretten.

5.1 Beskyttelse av Russisk statsborgere

Russland hevdet at folkeretten gir en rett til å kunne beskytte og redde statsborgere i utlandet. Dette argumentet ble brukt av Russland både i 2014 og 2022. Basert på dagens folkerett er det diskutabelt om denne retten eksisterer. Det er ingen direkte referanse til retten å kunne beskytte statsborgere i en tredjestat i FN-pakten eller i andre traktater. Det har istedenfor blitt argumentert at denne retten ligger i bruken av selvforsvar under artikkel 51 i FN-pakten. I praksis har det vært tilfeller hvor stater har brukt argumentet til å kunne beskytte sine statsborgere, men som har blitt fordømt av det internasjonale samfunnet.

Ut fra dette er det diskutabelt om Russland kan ta i bruk denne retten. Istedenfor så kan vi heller velge å se på hvordan Russland oppfyller de tre kravene som er som blir stilt for bruken av denne retten. De tre kravene som blir stilt er (1) at det er en forestående trussel av skade mot statsborgere, (2) at staten hvor trusselen feiler eller ikke har mulighet til å kunne beskytte statsborgerne, og (3) at handlingene som blir foretatt skal være begrenset til å beskytte statsborgerne.

Allerede i det første kravet så skaper det tvil i argumentet. For det første så foretok Russland ingen handling mens Janukovitsj hadde makten og var en trussel ovenfor sivile. Under Euromaidan så hadde sivile blitt utsatt for både vold og trusler av regimet. Derimot valgte Russland å ikke foreta se noen handlinger mot Ukraina på den tiden mot hva som kunne blitt sett på som en trussel for de russiske statsborgere. Det var ikke før etter at regimet falt at Russland valgte å handle.

For det andre så var det ingen trussel mot russiske statsborgere etter at Janukovitsj flyktet fra Ukraina og det hadde blitt etablert en ny interimregjering. Det finnes ingen bevis for at det var en trussel eller forestående trussel mot de russiske sivile i Ukraina (Hilpold, 2015, s. 253). Det var ingen handlinger som hadde blitt tatt av det nye regimet som kunne bli sett på som en trussel ovenfor livet til de russiske statsborgere innenfor Krim eller resten av Ukraina, spesielt ettersom den nye koalisjonsregjeringen hadde blitt nylig dannet. Som Hilpold (2015)

argumentere; det at russiske sivile fryktet det nye regimet for å være pro-vestlig, eller at de ville føre en anti-russisk kampanje, kan ikke bli sett på som en trussel ovenfor deres liv som Russland kunne intervenere ovenfor (s. 253).

For det tredje så har det ikke vært noe bevis for at Ukraina har påført menneskerettighetsbrudd mot den russiske sivilbefolkningen, som ville kunne bli sett på som et angrep mot Russland, som følge av konflikten mellom Ukraina og separatistene. Det har blitt rapportert om menneskerettighetsbrudd som har blitt påført av både ukrainske og russisk-støttende separatiststyrker innenfor øst-Ukraina (Human Rights Watch, 2016). Det er derimot ikke vært noe bevis for at dette har vært spesielt rettet mot russiske statsborgere, eller i stor nok grad, til å kunne bli anses som et angrep mot Russland (Green et. al., 2022, s. 15).

Det andre kravet skaper også tvil i begrunnelsen. Før Russland sin invasjon så hadde Ukraina mulighet til å kunne både beskytte og forhindre trusler som ville være forestående mot russiske statsborgere. Som sagt har det ikke vært bevis for at det var trusler mot russiske statsborgere på Krim. Dermed kan ikke vi si at Ukraina hadde feilet eller ikke hadde mulighet til å beskytte russisk statsborgere før konflikten.

Som følge av konflikten kan man argumentere at Ukraina ikke lenger har mulighet til å kunne beskytte statsborgerne. Derimot vil det gi lite mening at dette argumentet skulle gi legitimitet for en intervensjon. At Ukraina ikke har mulighet til å kunne beskytte, kommer bare som følge av at Russland sine handlinger på Krim og i øst-Ukraina. Det blir vanskelig å kunne ta på alvor at Russland kan invadere Ukraina fordi Ukraina ikke har mulighet til å beskytte russiske statsborgere, når Russland selv har skapt trusselen statsborgerne villa ha stått ovenfor.

Russland bryter også med det tredje kravet, at handlingen skal være begrenset til å redde og beskytte statsborgere. Russland har tatt flere handlinger og mål, både i 2014 og 2022, som brøt med dette kravet. I 2014 så tok Russland over Krim ved å kaste ut ukrainske soldater, okkuperte offentlige bygninger og militære baser, og innsatte en pro-russisk statsminister. I tillegg valgte Russland å støtte Krim sin uavhengighet gjennom et referendum, og valgte deretter å annektere Krim. Russland har også gitt ulike former for støtte til separatister innenfor øst-Ukraina som vi skal se nærmere på senere.

I en tale fra Putin på samme dag som invasjonen i 2022, så erklærte Russland at de ville styrte det ukrainske regimet og demilitarisere Ukraina. Verken et regimeskifte eller demilitarisering av Ukraina ville ha vært nødvendig for å beskytte russiske statsborgere. Russland valgte videre å anerkjenne og annekterer fire andre separatister regioner i Ukraina i september 2022.

Et annet problem er den russiske krigføringen. Blant annet har Russland ofte sendt både droner og missiler mot ukrainske kontrollerte byer som fører til sivile tap (Janowski, 2024). En slik type krigføring kan ikke bli sett på som nødvendig for å kunne beskytte russiske statsborgere. Alle disse handlingene var utenfor det som var nødvendig av Russland for å kunne beskytte sine statsborgere.

Ingen av kravene som har blitt stilt for beskyttelse av statsborgere har blitt møtt. Selv om retten til å kunne beskytte statsborgere i utlandet ikke hadde vært kontroversiell, og hadde vært en sikker del av folkeretten, så mislykkes Russland fremdeles i å møte kravene til bruken.

5.2 Statskupp og invitasjon fra tidligere president

Russland hevder at det var et ulovlig statskupp i Ukraina som hadde avsatt president Janukovitsj, og at Russland hadde blitt invitert av Janukovitsj for å få stabilitet og orden i Ukraina. Selv om omstendighetene rundt omveltning av regimet til Janukovitsj ser mer ut som en revolusjon, skal vi likevel se på argumentet om at det var et statskupp.

5.2.1 Statskupp

Det at det var et statskupp i Ukraina er utenfor folkerettens område. At det et statskupp er innenfor en stats nasjonale lover, ikke folkeretten. Stater har mulighet til å fordømme og sanksjonere de nye myndighetene, men selve statskuppet strider ikke med folkeretten. Et slikt argument kan ha hatt legitimitet innenfor folkeretten hvis det var bevis for at andre stater hadde effektiv kontroll eller hadde gitt støtte til aktørene i et såkalt statskupp. Det har derimot ikke vært bevis for at andre stater hadde den innflytelsen over aktørene i et såkalt statskupp.

5.2.2 Invitasjon

Russland hevdet at de hadde blitt invitert av Janukovitsj for å få orden og stabilitet i landet. Det er flere spørsmål om omstendighetene bak invitasjonen som vi ikke har svar på. Noe som gjør det vanskelig å si noe om de tre første kravene av en stats samtykke. Vi skal istedenfor se

på det fjerde kravet, at invitasjonen må komme fra staten høyeste autoritet, dvs. den offisielle regjeringen. Dette er fordi det er den offisielle regjeringen som har retten til å kunne invitere andre stater, ikke de i opposisjonen. Det vil da være et spørsmål om tidligere president Janukovitsj fremdeles satt med makten som statsoverhode når han ga invitasjonen.

Det kan bli argumentert at ut ifra den ukrainske konstitusjonen så hadde Janukovitsj blitt ulovlig fjernet ettersom kravene for å kunne stille han for riksrett, og dermed lovlig fjerne han, ikke var nådd. Ville da Janukovitsj fremdeles vært statsoverhodet i Ukraina? Det er to måter vi kan svare på dette: (1) hadde Janukovitsj regime effektiv kontroll av territoriet og (2) var Janukovitsj regime den legetime regjeringen.

Hadde Janukovitsj effektiv kontroll? Basert på definisjonen av effektiv kontroll til De Wat så måtte Janukovitsj regime ha (1) kontroll over mesteparten av statens territorium, (2) kontroll av hovedstaten og de statlige intuisjoner, og (3) kan i tillegg måtte ha støtte av en del av den sivile befolkning.

Ettersom Janukovitsj valgte å flykte fra Kiev etter at han kunne bli stilt av riksrett var det klart at han ikke hadde kontroll over hovedstaden eller intuisjonene. Dessuten valgte Janukovitsj å flykte fra Ukraina til Russland, så han hadde heller ikke kontroll over andre deler av statens territorium. Det er fullt mulig at Janukovitsj fremdeles hadde støtte blant en del av den sivile befolkning, spesielt i øst-Ukraina. Derimot så er dette kravet bare et tilleggskrav, ikke hovedkravet til effektiv kontroll. Dermed hadde ikke Janukovitsj effektiv kontroll.

Et annet kriterium som kan bli sett på er legitimitet. Legitimitet til en regjering går ut på at den er demokratisk valgt gjennom frie og rettferdig valg. Janukovitsj hadde vært den demokratiske valgte president, hvor valget var rapportert som både fritt og rettferdig (Pan, 2010). Dermed kunne Janukovitsj bli sett på som ded legetime statsoverhodet, og dermed hadde han en rett til å invitere. Det er derimot to motargumenter til at Janukovitsj regjering fremdeles var den legitime.

For det første så hadde majoriteten (73%) av parlamentet valgt til å stille Janukovitsj for riksrett, selv om dette ikke det var nok til å imøtekomme kravene. Argumentet for at statshode er legitimt er basert på at statsoverhodet er valgt demokratisk av folket, og dermed er representanten av folkets vilje. Hvorfor skal ikke et parlament ha en lik legitimitet ettersom de

også ble valgt av folket? Ved at majoriteten av parlamentet valgte å avsette Janukovitsj, så kan dette bli sett på som folkets vilje.

For det andre så hadde det blitt enighet om en avtale om en ny interimsregjering og for nye valg skulle bli holdt. Dermed så ville den nye interimsregjering ha legitimitet som regjeringen av Ukraina. Dessuten så skulle nye valg bli avholdt for å kunne velge en ny president. Dermed var det klart at Janukovitsj hadde mistet mye av legitimiteten før han valgte å flykte.

Hvis vi fremdeles skal tro at Janukovitsj var den legitime presidenten og dermed hadde en rett til å invitere russiske styrker, så er det fremdeles problemer med argumentet. Hvis Janukovitsj hadde invitert russiske styrker for å få orden i landet, så har Russland valgt å misbruke denne invitasjonen ved å annektere Krim. Dette var ikke med i oppdraget, og Russland valgte ikke å foreta noen handlinger som skulle sette Janukovitsj tilbake i makten på den tiden. Dermed var ikke invitasjonen lovlig selv om Janukovitsj hadde vært den legitime presidenten.

Verken argumentet om at det var et statskupp eller en invitasjon av statsoverhodet samsvarer med folkeretten.

5.3 Selvstendig stat

Russland hevdet at Krim, og senere Luhansk, Donetsk, Kherson og Zaporizjzja hadde blitt selvstendige stater gjennom selvholdte referendumer, og hadde selv valgt å bli en del av Russland. Russland begrunner dette ut ifra artikkel 1(7) i FN-pakten om at folk skal ha rett til selvbestemmelse. Vi skal se på tre argumenter: referendumet, selvbestemmelse og ensidig løsrivelse.

5.3.1 Referendum

Selv bruken av et referendum innenfor stater er ikke i strid med folkeretten. Et referendum er bare en del av det nasjonale lovverket innenfor en stat, og har dermed ikke noe å si ovenfor folkeretten. Det er fremdeles fire argumenter i bruken av referendumet.

For det første argumenterte Putin at Ukraina på like måte hadde brukt et referendum for å erklære uavhengighet fra USSR. Det er derimot en forskjell ettersom Ukraina hadde rett under konstitusjonen til Sovjetunionen til å holde et referendum for å kunne løsrive seg (Merezhko, 2015, s. 168). Det er derimot ingen slik rett under Ukrainas konstitusjon (Merezhko, 2015, s. 183).

For det andre så var Russland direkte involvert i referendumet. Russiske styrker hadde okkupert Krim, nektet adgang for ukrainske soldater og holdt referendumet mens russiske soldater var til stede. Den bryter med suvereniteten til Ukraina ettersom Ukraina skal selv kunne håndtere de interne situasjonene uten inngrep eller trusler utenfra. Det bryter også med den territoriale integriteten til Ukraina ved å bruke både væpnet og trussel om væpnet makt innenfor Ukraina sitt territorium.

For det tredje så bryter Russland med folkeretten ved å anerkjenne referendumene og annektere Krim som en egen republikk. Dette er fordi at referendumet bryter med den territoriale integriteten til Ukraina. Dermed ved at Russland anerkjenner Krim som en ny stat så har de skadet den territoriale integriteten til Ukraina.

5.3.2 Ekstern og intern selvbestemmelsesretten

Russland hevder at selvbestemmelsesretten gir folket på Krim og i øst-Ukraina en ekstern selvbestemmelsesrett, det vil si en rett til å kunne løsrive seg fra Ukraina. Ekstern selvbestemmelsesrett er tatt opp i FN-resolusjon 1514 som sier at bare folk som er eller har tidligere vært under kolonistyre som har denne retten i dag. Dermed så hadde ikke folket på Krim eller i øst-Ukraina en ekstern selvbestemmelsesrett. Istedenfor så kunne de ha en rett til en intern selvbestemmelse, gjennom autonomi eller rettigheter for å sikre deres interesser. Ved Krim sitt tilfelle hadde de en intern selvbestemmelsesrett gjennom autonomi og en egen statsminister og parlament.

Et annet spørsmål er hvor mye de i Krim tror det er et eget folk. Befolkningen på Krim består av ulike folk blant annet tatarer, ukrainere og russere. Vil man kunne si at de er et eget folk? Hvis de innenfor Krim virkelig tror at de er et eget folk, og dermed har rett til en egen stat, så er det litt overaskende at de ønsker å bli annektert av Russland bare en dag senere.

5.3.3 Mulighet til å erklære en ensidig løsrivelse

Hva med retten til å kunne erklære en ensidig løsrivelse? I ICJ sin oppfatning, så var det å erklære en ensidige løsrives ikke i strid med folkeretten. Istedenfor argumenterte ICJ at der er midlende som blir tatt i bruk for å oppnå denne løsrivelsen kan være i strid med folkeretten. I løsrivelsen fra de ulike regionene så fra det flere midler som var ulovlige.

For det første var russiske styrker direkte involvert i løsrivelsen av Krim. Russiske soldater hadde tatt over Krimhalvøya, og kastet ut de ukrainske soldatene. Statsministeren hadde blitt

erstattet med en prorussiske kandidat. Videre ble referendumet holdt mens russiske soldater hadde kontroll over ukrainsk territorium, som bryter med Ukraina sin suverenitet.

For det andre så var det klart samarbeid mellom separatistene som vokste i øst-Ukraina og Russland. Dette har blitt gitt ulike former for støtter av økonomiske, politiske og militære. Tsybulenko & Francis (2018) viser hvordan separatistene hadde adgang til våpen som Ukraina selv ikke ville ha tilgang til, dvs. russisk militær støtte. Tsybulenko & Francis (2018) referer også til hvordan russiske styrker har vært direkte involvert i konflikten (s. 127). Separatist-regionene hadde også fått økonomisk nød og finansiell støtte fra Russland (Isachenkov, 2022). Russland har gitt politisk støtte til separatistene ved å tvinge Ukraina til å forhandle direkte med separatistene. Ved å tvinge Ukraina til å forhandle med separatistene, så ville separatistene bli sett på som legitime (Bowen, 2019, s. 327).

Til slutt så har regionene Kherson og Zaporizjzja, som Russland prøver å annektere, bare kommet fram fordi Russland invaderte Ukraina i 2022. Før invasjonen i 2022 startet så var begge regionene under ukrainsk kontroll. Det var bare etter at Russland hadde invadert og tatt over store deler av territoriet i de nye regionene at de plutselig ble separatister, åtte år etter Luhansk og Donetsk i 2014.

En erklæring om ensidig løsrivelse strider ikke med folkeretten. Derimot har den russiske innoveringen for å kunne sikre løsrivelsen gjort de ensidige løsrivelsene ulovlige.

5.4 Selvforsvar

Russland hadde foretatt bruk av selvforsvar på tre ulike måter: (1) mot NATO, (2) mot Ukraina og (3) gjennom et kollektivt selvforsvar av Luhansk og Donetsk.

5.4.1 Selvforsvar mot NATO

Russland hevdet at bruken av væpnet makt var nødvendig siden NATO var en trussel ovenfor Russland. Hvis vi skal se dette som en form for selvforsvar så går det ut på artikkel 51 i FN-pakten. Derimot så har ikke NATO foretatt et direkte angrep mot Russland. Vi må derfor konkludere med at Russland argumentere ut ifra et preventivt selvforsvar mot NATO ved et angrep på Ukraina. Bruken av et preventivt selvforsvar har vært diskutabelt i forhold til folkeretten. Bruken av preventivt selvforsvar krever at det er et forestående angrep som man

skal forhindre. Russland hevdet at et NATO var både en forestående trussel, men også en trussel lengre inn i framtiden.

Russland hevdet at det var en trussel om et forestående angrep fra NATO, men det er noen problemer med argumentet. For det første så krever det at Russland hadde forventet at angrepet var forestående. Det har derimot vært lite bevis for at NATO hadde noen planer om et forestående angrep. Det hadde vært lite oppbygning av NATO-tropper mot den russiske grensen. I 2017 hadde NATO bare rundt 4500 soldater under fire multinasjonale kampgrupper (Dempsey, 2017). Etter invasjonen i 2022 så økte dette til åtte kampgrupper. (NATO, 2023). Det vil si at før invasjonen så hadde NATO bare rundt 4500 soldater utplassert, sammenliknet med over 150 000 russiske soldatene over Ukraina sin grense.

NATO har også vært imot en væpnet konflikt mot Russland. For det første har NATO vært skeptisk til å kunne gi medlemskap til Ukraina fordi de frykter at dette kan skape en direkte konflikt med Russland (BBC, 2008). Dessuten hvis NATO hadde ønsket en konflikt med Russland så kunne NATO ha angrepet Russland som følge av krigen i Ukraina, spesielt ettersom det hadde vært rapportert at Russland hadde lidt store tap mot Ukraina (Landay, 2023). Istedenfor så valgte NATO-statene å trekke seg vekk fra en mulig direkte konflikt med Russland, og gjorde det klart før konflikten at de ikke ville sende inn soldater hvis Russland angrep Ukraina. (Wolf, 2022). Det var først to år etter at konflikten startet, at den franske president Emmanuel Macron snakket om mulighet til å kunne utplassere vestlige styrker i Ukraina (Corbet, 2024).

Russland argumenterer for at NATO var en framtidig trussel ovenfor Russland. Dette argumentet går imot hva et preventivt angrep skal være. Et preventivt angrep er rettet mot et forestående angrep, ikke en trussel som er langt ut i framtiden. Det ville være både risikabelt og uforholdsmessig å kunne la stater kunne gå til angrep bare fordi en stat kan bli en trussel i framtiden.

Bruken av selvforsvar krever at handlingene er nødvendige og proporsjonale. Det er vanskelig å tenke seg at krigføringen i Ukraina møter kravet om nødvendighet og proporsjonalitet imot et selvforsvar mot NATO. Dessuten så vil det være umulig for en stat å kunne reagere i selvforsvar mot en trussel som enten ikke eksisterer, eller en trussel som ligger langt i framtiden.

5.4.2 Selvforsvar mot Ukraina

Russland hevdet at de handlet i selvforsvar mot Ukraina. I likhet med NATO så har Russland argumentert at Ukraina var en trussel ovenfor Russland. I likhet med NATO så hadde ikke Ukraina foretatt et direkte angrep på Russland. Russland hevdet derimot at Ukraina var en forestående trussel, og ikke en trussel lengre inn i framtiden. Det er derimot flere problemer med argumentet at Ukraina var en trussel ovenfor Russland

For det første så var Russland Ukraina overlegent både militær, økonomisk og politisk. Russland hadde et større våpenlager, en større befolkning og tilgang til mer avanserte våpen både til luft og til sjøs (Jakub, 2022). Dessuten er Russland en stat med tilgang til atomvåpen, så et angrep fra Ukraina, som ikke hadde tilgang til atomvåpen, er ekstremt usannsynlig. I tillegg hadde den russiske hæren stått ovenfor Ukraina sin grense i flere måneder, uten at Ukraina hadde vært villige til å mobilisere (Williams & Zinets, 2022). I tillegg har ikke Russland kommet med noe bevis for at Ukraina hadde planlagt et angrep på russisk territorium.

I tillegg så har Ukraina vært avhengig av militær støtte fra NATO og allierte for å kunne forsvare seg fra Russland. President Zelenskyj har flere ganger nevnt at Ukraina ikke vil kunne overleve hvis de ikke får militær støtte av andre land (Edwards & Kostenko, 2024). Selv med den militære hjelpen Ukraina har fått, har ikke Ukraina klart å kunne kaste ut de russiske soldatene fra Ukraina (Statista, 2024). Det er vanskelig å se hvordan Russland kan hevde at Ukraina var en trussel, ettersom Ukraina mangler nok militært utstyr for å kunne forsvare seg selv.

I bruken av selvforsvar må bruken være nødvendig og proporsjonal. Det er klart at selv om Ukraina hadde vært en forestående trussel så har ikke Russland respondert nødvendig eller proporsjonalt. Hvis Ukraina virkelig planlagte et angrep på Russland, så ville et angrep på ukrainske militære baser eller styrker være nok for å forhindre et angrep. En full invasjon kan ikke bli sett på som proporsjonal i form av selvforsvar.

5.4.3 Kollektiv selv-forsvar

Russland hevder at de deltar i et kollektivt selvforsvar av Luhansk og Donetsk etter at Russland anerkjente fylkene som stater. Det er flere problemer med dette argument. For det første er et kollektivt selvforsvar bare ovenfor stater. Luhansk og Donetsk er ikke anerkjent

som stater av det internasjonale samfunnet. Anerkjennelse av enkelt stater kan ikke være en basis til hvorvidt en stat eksisterer.

Videre vil anerkjennelse og annektering av separatistregioner være i brud med folkeretten. Hvis det er separatistregioner så ville det være en ikke-internasjonalt væpnet konflikt mellom Ukraina og separatistregioner. Stater sin suverenitet skal selv sikre at de skal kunne bestemme sine egne saker uten innflytelse utenfra. Dermed har Russland ved å blande seg inn i Ukraina sine indre konflikter, krenket Ukraina med sin suverenitet

Igjen så bli det problemer med proporsjonaliteten. Hvis vi likevel skulle akseptert at det var kollektivt selvforsvar så ville det bare ha vært nødvendig å bruke nok væpnet makt til å kunne beskytte regionene. En full invasjon av Ukraina kan ikke bli sett på som proporsjonal.

5.5 Humanitær intervensjon

Russland argumenterte at de måtte stoppe folkemordet i Ukraina som ble begått av den ukrainske regjeringen, altså en humanitær intervensjon. Humanitær intervensjon er i dag bare tillatt under R2P-doktrinen som krever autorisasjon fra Sikkerhetsrådet. Russland valgte å ikke søke etter autorisasjon fra Sikkerhetsrådet til å kunne ta i bruk R2P. Dermed sammenfaller begrunnelsen ikke med folkeretten.

Det er fremdeles mulig at noen kan tenke at det fortsatt er lovlig med en humanitær intervensjon under ekstreme humanitære kriser. Ville den humanitær intervensjon ha vært legitim? For å se på dette skal vi bruke den første og tredje pilaren av R2P. Selv om den andre pilaren er viktig, i hvordan det internasjonale samfunnet kan bistå med å forhindre grusomheter mot sivilbefolkningen, så vil en humanitær intervensjon allerede tatt i bruk væpnet makt. Dermed så vil vi ikke se på den andre pilaren.

Den første pilaren handler om en stats ansvar for å kunne beskytte befolkningen fra grusomheter. Det må derfor være bevis for at en stat bryter med den, dvs. var det bevis for at det var grusomheter mot sivile i Ukraina? Den tredje pilaren er verdenssamfunnets samfunn mulighet til å reagere, dvs. hvilken handling tok Russland for å forhindre grusomheter. Vi skal derfor se på om det var bevis for grusomheter mot sivilbefolkningen i Ukraina, og om handlingen som ble foretatt av Russland for å stoppe grusomhetene.

Har det vært bevis for at Ukraina har påført grusomheter mot sivilbefolkning i form av folkemord, forbrytelser mot menneskeheten, krigsforbrytelser eller etnisk rensing? Det har vært mangel for at bevis at disse grusomhetene hadde blitt begått mot sivile av Ukraina. I mars 2022 så sa ICJ: «At the present stage of the proceedings, it suffices to observe that the Court is not in possession of evidence substantiating the allegation of the Russian Federation that genocide has been committed on Ukrainian territory» (Order of 16 March 2022, 2022, avsnitt 59)

Selv om det ikke har vært noen bevis, så skal vi fremdeles se på handlingene. Russland ville ha som mål å kunne forhindre grusomheter som blir påført sivilbefolkningen. Derimot så har handlingene begått av Russland ofte blitt sammenlignet med de handlingene Russland skulle forhindre. Russland har sendt missiler og droner mot sivile mål i ukrainske byer. I en rapport av UNCHR så fant de at Russland brutt med internasjonale menneskerettigheter og internasjonale humanitær rett, samt krigsforbrytelser:

«These included indiscriminate attacks affecting civilians and civilian objects, in violation of international humanitarian law, and the war crimes of torture, wilful killing, rape and sexual violence, and the transfer of children, which violate international human rights law. The evidence gathered reinforced the Commission's previous findings that Russian authorities had used torture in a widespread and systematic way» (Human Rights Council., 2024, avsnitt 99)

Det har ofte vært skepsis mot bruken av humanitær intervensjon. Selv om det hadde vært enighet om ekstreme tilfeller hvor humanitær intervensjon ville vært tillat, så følger ikke Russland sine handlinger de kravene som vi still ovenfor bruken av humanitær intervensjon.

6 NATOs begrunnelser

6.1 Humanitær intervensjon

NATO begrunnet sin militære bruk i Jugoslavia med jugoslaviske styrker foretok grusomheter mot den Kosovo-albanske sivilbefolkningen, altså en humanitær intervensjon. På den tiden intervensjonen skjedde så hadde ikke R2P blitt utviklet som en doktrine for humanitær intervensjon. Det ville da ha vært Sikkerhetsrådets ansvar å kunne løse konflikten. Selv om det ikke var en akseptabel doktrine av humanitær intervensjon, så hadde Sikkerhetsrådet fremdeles mulighet til å intervenere hvis Sikkerhetsrådet mente at det var en trussel ovenfor den internasjonale freden. NATO valgte å ikke søke etter autorisasjon fra sikkerhetsrådet, og intervensjonen var ulovlig ettersom de brøt med Jugoslavias suverenitet. Denne begrunnelsen sammenfaller dermed ikke med folkeretten.

Vi valgte å se på om Russland bruk av humanitær intervensjon hadde vært legitim hvis det hadde vært akseptabelt under ekstreme humanitære katastrofer. Jeg vil derfor se dette ovenfor NATO også. Vi vil bruke de samme kravene vi brukte i Russland; (1) var det bevis for at staten hadde begått grusomheter mot sivile, (2) NATO handlinger innenfor Jugoslavia til å stoppe grusomhetene.

Var det bevis for at det var pågått grusomheter mot sivile i Kosovo? En rapport av Human Rights Watch (2001) rapporterte om en rekke grusomheter som ble begått av jugoslaviske styrker mot den kosovoalbanske befolkningen. I rapporten står det blant annet om etnisk rensing gjennom tvangsutvisninger og ødeleggelse av sivile eiendommer og moskeer, forbrytelser mot menneskeheten gjennom voldtekt og seksuelle overgrep, og krigsforbyteler gjennom massakre av sivile (Human Rights Watch, 2001)

Var handlingene tatt i bruk av NATO ment for å forhindre den humanitære katastrofen? NATO tok i bruk luftangrep som skulle tvinge Serbia til å slutte krigføringen. Etter at Jugoslavia ble enige med NATO om å trekke sine styrker ut fra Kosovo, så ble det slutt med luftangrepet. Man kan dermed si at NATO sin handlingene var for å forhindre grusomhetene.

Derimot har det også vært kritikk i møte med selve bombingene. For det første så valgte NATO å ta i bruk militære midler som ikke ville innebære risiko for tap av liv for sine egne styrker (Voon, 2000, s. 1098). Dermed sendte ikke NATO inn soldater, og bare tok i bruk

luftangrep mot Jugoslavia. NATO valgte å angripe fra ekstreme høyder for å redusere risikoen for sine piloter, men dette økte risikoen for de sivile i Jugoslavia (Voon, 2000, s. 1098). Radiostasjonen hvor 16 sivile hadde mistet livet har ofte blitt et symbol på NATO sin uaktsomme angrep mot sivile i Serbia.

Angrepet på radiostasjonen ble tatt opp i en rapport av ICTY (ICTY, 2000). Rapporten beskrev at hvis NATO angrep radiostasjonen på grunn av dens propagandaeffekt så ville det ikke vært legitimt (ICTY, 2000). Hvis NATO angrep radiostasjonen med håp om å forstyrre FRY sin kommando-, kontroll- og kommunikasjonsnettverk så var det legitimt (ICTY, 2000). I henhold til tappet av sivile liv i angrepet, så mente ICTY at «Assuming the station was a legitimate objective, the civilian casualties were unfortunately high but do not appear to be clearly disproportionate» (ICTY, 2000, avsnitt 77).

Rapporten til ICTY konkluderte med at det ikke var nok informasjon til å kunne åpne en etterforskning: «On the basis of information available, the committee recommends that no investigation be commenced by the OTP in relation to the NATO bombing campaign or incidents occurring during the campaign» (ICTY, 2000, avsnitt 91)

I ICTY sin rapport konkluderte de med at det var mangel på bevis for det NATO hadde blitt tiltalt for: «In all cases, either the law is not sufficiently clear or investigations are unlikely to result in the acquisition of sufficient evidence to substantiate charges against high level accused or against lower accused for particularly heinous offences» (ICTY, 2000, avsnitt 90)

Det har derimot vært kritikk mot denne dommen. Voon (2000) går på hvordan flere av handlingene brøt med rettsregler av væpnet konflikt i forhold til sivile. I sin mening så skriver Voon (2000)

«It is difficult to resist the conclusion that the conduct of NATO's bombing campaign against the FRY in early 1999 entailed several breaches of the laws of armed conflict with respect to civilians. While these breaches may not necessarily be of a kind suitable for prosecution by the Tribunal, whether due to an absence of evidence, an absence of identifiable individuals who can be properly held accountable, or for jurisdictional reasons, they should not be forgotten.» (s. 1112)

6.2 Regional stabilitet

NATO argumenterte at væpnet makt var nødvendig siden konflikten destabiliserte regionen. Det er derimot ikke NATO som har rett til å kunne autorisere bruken av væpnet makt for å sikre den internasjonale freden. Det er Sikkerhetsrådets ansvar til å ta avgjørelser for å sikre freden. Hvis konflikten var en trussel ovenfor freden for det internasjonale samfunnet så var dette Sikkerhetsrådets ansvar. Uten en autorisasjon fra Sikkerhetsrådet så er dette argument i strid med folkeretten.

7 Sammenligning

I denne delen av analysen skal vi sammenligne NATO og Russland sine begrunnelser. Vi skal første sammenligne bruken av væpnet makt for løsrivelse av regioner. Deretter skal vi se på likheter og ulikheter ved en humanitær intervensjon. Etter dette skal vi se på hvilken rolle nasjonale interesser spilte for bruken av væpnet makt. Vi ser deretter se hvilke effekter begrunnelsene hadde på egenskaper til folkeretten. Til slutt skal vi se på hvordan Russland og NATO parodierer folkeretten, og hvorfor Russland kopierer og parodierer tidligere begrunnelser brukt av NATO.

7.1 Løsrivelse

Når Russland begrunnet retten til ensidig løsrivelse for Krim og separatistregioner i øst-Ukraina, så valgte Putin ofte å referere til presedensen som var Kosovo. Når Kosovo erklærte sin selvstendighet fra Serbia, så var løsrivelsen akseptabelt, og Vesten kunne velge å anerkjenne Kosovo. Når Krim erklærte sin selvstendighet fra Ukraina, så ble både løsrivelsen og russisk anerkjennelse for Krim fordømt. Putin hevder at det er en dobbelstandard ovenfor hvem som skal få denne retten og når den blir akseptert. Har Putin rett når han sa det? Vi skal berører dette spørsmål ved å se på to områder, (1) NATO sin bruk av væpnet makt i 1999, og (2) anerkjennelsen av Kosovo i 2008.

7.1.1 NATO-intervensjonen i 1999

Vi har allerede sett på hvordan Russland sin bruk av væpnet makt gjorde Krim sin løsrivelse ulovlig ovenfor folkeretten. Det vil da være et spørsmål om NATO tok i bruk væpnet makt mot Jugoslavia for å støtte Kosovo sin løsrivelse, ettersom Russland hadde brukt væpnet makt mot Ukraina for å støtte Krim sin løsrivelse. Dermed så må vi se om NATO brukte væpnet makt mot Jugoslavia med hensikt for å etablere et selvstendig Kosovo.

7.1.1.1 Før Rambouillet-avtalen

Før konflikten så kan det bli argumentert at de fleste NATO-stater hadde lite interesse for Kosovo og dens selvstendighet. Under Dayton-avtalen så var det ingen som tok opp Kosovo sin sak om selvstendighet. Christopher Carson (2013) går in på flere grunnet til at Kosovo ikke ble tatt opp under Dayton-avtalen. En av forklaringene var at USA ikke så dette som en kamp for selvstendighet, men for minoritetsrettigheter i en større suveren stat (Carson, 2013,

s. 77). Vi kan ikke være sikre på hva den egentlige grunnen var, men uansett var Kosovo sin selvstendighet ikke prioritert på denne tiden for NATO. I tillegg så valgte de fleste vestlige stater å oppheve de fleste sanksjonene for Jugoslavia etter Dayton-avtalen Carson, 2013, s. 69).

Det var bare når konflikten mellom Jugoslavia og Kosovo startet å eskalere, og begynte å påvirke stabiliteten til nabostatene ved mengden av flyktninger, at det internasjonale samfunnet begynte å ta konflikten på alvor. Fremdeles var det ikke så mye interesse for et selvstendig Kosovo. Det internasjonale samfunnet prøvde først med forhandling mellom partene som kunne bli akseptert av begge sider, med hensikt til å returnere tilbake til en status quo: Kosovo skulle få autonomi og Kosovo skulle fremdeles ligge under serbisk styre. Det ble derimot ikke akseptert av Kosovo eller Jugoslavia.

Vi kan se de fleste stater hadde liten interesse for selvstendigheten til Kosovo, i hvert fall sammenlignet med den internasjonale freden. Det var bare etter rapporter om grusomheter mot sivilbefolkningen, og spesielt Racak-massakren, at synet på et selvstendig Kosovo endret seg for en del stater. Dette kan vi se under Rambouillet-avtalen.

7.1.1.2 Rambouillet-avtalen

Fra et perspektiv så kan Rambouillet-avtalen bli sett på for å være for et selvstendig Kosovo. Under artikkel 3 av kapittel 8 så sto det at Kosovo sin endelige status skulle bli bestemt:

«Three years after the entry into force of this Agreement, an international meeting shall be convened to determine a mechanism for a final settlement for Kosovo, on the basis of the will of the people, opinions of relevant authorities, each Party's efforts regarding the implementation of this Agreement, and the Helsinki Final Act, and to undertake a comprehensive assessment of the implementation of this Agreement and to consider proposals by any Party for additional measures». (Rambouillet accords, 1999, chapter 8 article 3).

Hva en slik mekanisme kunne ville være et vanskelig spørsmål. Hvis en slik mekanisme var et referendum innenfor Kosovo, så ville det vanskelig å tenke noen annet sluttresultat være noe annet enn et selvstendig Kosovo ettersom 80-85% av befolkningen var kosovoalbanere før konflikten i 1989-1999 (Brunborg, 2002, s. 1).

Et problem rundt Rambouillet-avtalen var at NATO prøvde å tvinge Serbia til å akseptere den. Under avtalen ble delt stilt et ultimatum av NATO for at enten måtte både Serbia og kosovoalbanere akseptere Rambouillet-avtalen, eller så ville NATO ta i bruk væpnet makt (Bellamy, 2000). Dette strider med folkeretten under FN-pakten kapittel 2(4) om trusler om væpnet makt. Videre kan ikke en slik avtale bli akseptert som en stats samtykke. Et av kravene for en stats samtykke er at den blir akseptert uten tvang. Når NATO til slutt valgte å ta i bruk væpnet makt, så var et av kravene at Jugoslavia måtte akseptere Rambouillet-avtalen. Dette igjen bryter med FN-pakten 2(4) om bruken av væpnet makt og en stats samtykke.

7.1.1.3 Hensikten ved væpnet makt.

Når NATO til slutt valgte å bruke væpnet makt mot Jugoslavia, så vil jeg argumentere at hovedmålet til NATO ikke var å få Jugoslavia til å akseptere et selvstendig Kosovo, men for å stoppe en stop for konflikten innenfor Kosovo. Målet var å få jugoslaviske styrker ut av Kosovo for å forhindre flere grusomheter mot sivilbefolkningen, og dermed tillate returnering av flyktingene. I fredsavtalen mellom NATO og Jugoslavia ble det ikke sagt noe om Kosovo sin offisielle status, og at Kosovo sin status skulle bli bestemt gjennom forhandlinger når den politiske situasjonen hadde blitt mer stabil.

7.1.1.4 Væpnet makt for løsrivelse?

Når NATO tok i bruk væpnet makt så brøyt dette med Jugoslavia sin suverenitet og territoriale integritet. Videre brøyt NATO med artikkel 2(4) i FN-pakten om bruken av væpnet makt. Det er mulig å argumentere at NATO var for et selvstendig Kosovo gjennom Rambouillet-avtalen. Jeg vil derimot argumenter imot dette.

For det første så ser vi at før og under mesteparten av konflikten så hadde NATO liten interesse ovenfor kosovoalbanere sin rett til selvstendighet. Det kan bli argumentert at som følge av konfliktene mellom de to partnerne så ble en selvstendighet av kosovoalbanere sett på som en mer attraktiv løsning fra NATO sin side, spesielt etter Racak-massakren. Derimot var dette bare en mer attraktiv løsning, og NATO-stater ville sikkert ha akseptert en løsning hvor Kosovo var under Serbia, hvis det ville ha ført til stabilitet i regionen. Vi kunne se dette når NATO til slutt valgte å akseptere en fredsavtale hvor Kosovo fremdeles var under serbisk styre.

Jeg vil argumentere at NATO ikke tok bruk væpnet makt med hensikt til en løsrivelse av Kosovo. Dermed var dette ikke en presedens for Russland sin bruk av væpnet makt til å kunne løsrive Krim og separatistregionene.

7.1.2 Anerkjennelse i 2008

Hva med anerkjennelsen fra NATO-stater i 2008? Jeg tidligere argumenterte med at Russland hadde brutt med folkerett i sin anerkjennelse av Krim gjennom å krenke Ukraina sin territoriale integritet. Dermed så må vi også argumentere for at NATO har brutt med folkeretten ved å krenke Serbias territoriale integritet. Selv om Kosovo sin løsrivelseserklæring ikke var i strid med folkeretten, så vil anerkjennelsen av Kosovo være det.

Samtidig så ble ikke væpnet makt foretatt for å sikre Kosovo sin selvstendighet. NATO-stater brukte ikke væpnet makt mot Serbia når Kosovo erklærte løsrivelse, eller for å hjelpe til med løsrivelsen. Man kan argumentere at NATO styrker sikrer at Serbia ikke kan kjempe mot separatister som erklærte løsrivelsen i 2008. Derimot er ikke NATO styrker utplassert for å sikre Kosovo sin selvstendig, men for å opprettholde den internasjonale freden ved å sikre at den endelige løsningen blir møtt med fredelige midler, og ikke ved bruk av væpnet makt.

7.1.3 En blanding av argumenter

Putin har valgt å blande sammen de to tidsperiodene for å skape et eget argument som han kunne utnytte. NATO hadde tatt i bruk væpnet makt, men det var ikke med hensikt til å løsrive Kosovo. Når Kosovo ble anerkjent av de vestlige statene, brukte ikke NATO væpnet makt for å sikre løsrivelsen. Dette står i motsetning til Russland som hadde brukt væpnet makt mot Ukraina, med en klar hensikt om å kunne løsrive Krim og regioner i øst-Ukraina.

7.1.4 Konsekvenser av løsrivelse

Vi har argumentert at NATO sine handlinger ikke var en presedens for Krim sin løsrivelse. Derimot så er ikke NATO helt uskyldig. Den tidligere anerkjennelsen av Kosovo i 2008, før ICJ sin mening i 2010, kan bli sett på som risikabelt og uforholdsmessig. Det var ikke bare i 2014, ved løsrivelsen av Krim, at Russland tok i bruk argumentet av ensidig løsrivelse. I august 2008, bare seks måneder etter Kosovo sin løsrivelse, anerkjente Russland separatist-regionene Abkhasia og Sør-Ossetia innen Georgia, som følge av Russland-Georgia konflikten. Selv om vi allerede hadde gått igjennom hvordan NATO ikke brukte væpnet makt

for å sikre Kosovo sin løsrivelse, så kunne Russland parodierte argumentet om løsrivelse og hevde at det er en vestlig dobbelstandard.

7.1.5 Løsrivelse som botemiddel

Med tanke på ekstern selvbestemmelsesrett er det de som argumentet for en doktrinen om løsrivelse som botemiddel. Det er stilt to krav for bruken av doktrinen. For det første så er et folk nektet sin interne selvbestemmelse fra den sentrale delen av en stat. For det andre så har de fredelige midlene blitt uttømt. Denne doktrinen har derimot ikke blitt akseptert av folkeretten eller det internasjonale samfunnet. Det vil fremdeles være interessant å se om løsrivelse som botemiddel ville ha blitt tatt til bruk i de ulike konfliktene.

7.1.5.1 Kosovo

I Kosovo sitt tilfelle så var det en klar mangel på intern selvbestemmelse etter 1989. Milosevic hadde nektet den interne selvbestemmelsen til kosovoalbanere ved å fjerne autonomien i Kosovo, og hadde utsatt den kosovoalbanske befolkningen for menneskerettsbrudd fra 1980-tallet til slutten av århundret: «ranging from publicly and privately sponsored discrimination to State-backed massacre» (Fierstien, 2008, s. 442). Fra 1990-1995 så prøvde Kosovo med fredelige midler å fremme både sin interne og eksterne selvbestemmelsesrett. Det var etter at de fredelige løsninger ikke så noe framgang, at kosovoalbanere valgte å ta i bruk væpnet makt. Ut ifra dette så kunne man argumentert at Kosovo hadde en rett til løsrivelse som botemiddel.

Det vil derimot være et spørsmål om Kosovo ville en rett til løsrivelse som botemiddel etter konflikten. Det hadde vært forhandlinger mellom offisielle representanter fra Serbia og Kosovo om en løsning før Kosovo erklærte sin løsrivelse. Fra Serbia sin side var det et forslag om overvåket autonomi: «would offer executive, legislative and judicial powers to Kosovo, while Serbia would retain control over foreign policy, defence, border control, monetary and customs policy, and the protection of Serbian religious and cultural heritage and human rights» (Weller, 2008, s. 1223).

Dessuten hadde ikke Serbia vært en trussel ovenfor Kosovo på flere år. Som Van den Dierst (2015) skriver «it is indeed questionable whether secession can still be seen to operate as an ultimatum remedium when years have passed since oppression and gross human rights violations took place» (s. 348). Jeg vil derfor argumentere at Kosovo kunne ha en rett til

løsrivelse som botemiddel ved konflikten i 1999, men ikke når Kosovo erklærte sin selvstendighet i 2008.

7.1.5.2 Krim

Befolkningen på Krim hadde en intern selvbestemmelse gjennom et eget parlament, egne ministre og en konstitusjon. Det finnes ikke bevis for at den ukrainske regjeringen hadde begått menneskerettighetsbrudds mot folket på Krim. Det nærmeste som kunne bli sett på som en nektelse av en intern selvbestemmelse til folket på Krim, var et forslag om å forby russisk som et offisielt språk (Van den Driest, 2015, s. 332). Dette ble derimot nedstemt av den midlertidligere presidenten Aleksandr Turchinov (Van den Driest, 2015, s. 333).

Dessuten var det ingen krav om økt autonomi innenfor Krim (Van den Driest, 2015, s. 351). Dermed så hadde ikke fredelige løsninger blitt uttømt. Vi kan se at kravene som har blitt stilt for løsrivelse for botemiddel ikke hadde blitt nådd, og dermed ville folket i Krim ikke ha en rett til løsrivelse som botemiddel.

7.2 Humanitær intervensjon

Er det noen likheter eller ulikheter innenfor humanitær intervensjon som vi ikke har kommet inn på?

7.2.1 Den internasjonale viljen

Ayoob hevdet at når stater tok i bruk humanitær intervensjon, så handlet de på vegne av det internasjonale samfunnet. En internasjonal vilje kan bli sett på som å gi legitimitet til intervensjonen. Har partene sagt at de handlet det på vegne av det internasjonale samfunnet, og kan vi se noen tegn på at den har en internasjonal vilje bak seg?

7.2.1.1 NATO

Når NATO tok i bruk væpnet makt mot Jugoslavia, så hevdet de at de handlet på vegne av det internasjonale samfunnet «This military action is intended to support the political aims of the international community.» (NATO, 1999a, avsnitt 12). Kan vi se noen tegn på at den internasjonale viljen var bak NATO?

I et utkast til en FN-resolusjon som forlanget en stopp på væpnet makt mot Jugoslavia, så valgte majoriteten av Sikkerhetsrådet å stemme ned utkastet (United Nations, 1999b).

Derimot er det skepsis til hvor mye Sikkerhetsrådet kan være en representant for hele det internasjonale samfunnet, spesielt ettersom fem av medlemmene (USA, Storbritannia, Nederland, Frankrike og Canada) var stater som hadde tatt i bruk væpnet makt mot Jugoslavia.

Et annet eksempel var tidligere FN generalsekretær, Koffi Annan, som sa: «there are times when the use of force may be legitimate in the pursuit of peace» (United Nations, 1999a, avsnitt 3). Samtidig var Annan også kritisk for at NATO hadde valgt å handle utenfor Sikkerhetsrådet:

«But as Secretary-General, I have many times pointed out, not just in relation to Kosovo, that under the Charter the Security Council has primary responsibility for maintaining international peace and security -- and this is explicitly acknowledged in the North Atlantic Treaty. Therefore, the Council should be involved in any decision to resort to the use of force» (United Nations, 1999a, avsnitt 4)

Et tredje eksempel på at NATO hadde en internasjonal vilje bak seg var resolusjoner i FNs Sikkerhetsråd. Både FNs Sikkerhetsrådsresolusjon 1199 og 1203 krevde en slutt på fiendtlighetene og en våpenhvile innenfor Kosovo (FNs Sikkerhetsråd, 1998a; FNs Sikkerhetsråd, 1998b). Man kan argumentere at NATO fulgte direktivet fra Sikkerhetsrådet til å kunne stoppe konflikten.

For å ta i bruk human intervensjon så argumenterte NATO at de handler på vegne av det internasjonale samfunnet. Det er tegn på at NATO hadde en internasjonal vilje bak seg, men det er fremdeles ikke helt sikkert. Det kan forklare hvorfor NATO sin bruk av væpnet makt har blitt sett på som legitim.

7.2.1.2 Russland

Det er vanskelig å si om Russland hevder at de handlet på vegne av det internasjonale samfunnet. Under talene fra Putin som vi valgte å analysere var det ikke noen klare anerkjennelse fra Putin, for at Russland handlet på vegne av det internasjonale samfunnet. Det nærmeste som kunne bli sett på en slik hevdelse var når Putin snakket om nye makter som skulle representere verden:

«The world has entered a period of a fundamental, revolutionary transformation. New centres of power are emerging. They represent the majority – the majority! – of the international community. They are ready not only to declare their interests but also to protect them» (Kremlin, 2022c, avsnitt 69).

Det er dermed ikke noen klare tegn på at Putin hevder at de handlet på vegne av det internasjonale samfunnet.

Hadde Russland den internasjonale viljen bak seg? Under et FNs generalforsamlings møte så stemte 135 av statene for å fordømme Russland invasjon, 35 valgte å ikke stemme, og bare stater fem (inkludert Russland) som stemte imot (United Nations, 2022b). Sikkerhetsrådet kunne ikke fordømme Russland grunnet vetoretten, men ti av medlemmene stemte for å fordømme Russland, og fire valgte å ikke stemme (United Nations, 2022a).

Fra Putin sine taler så er det ikke klart om han mener at Russland handlet på vegne av det internasjonale samfunnet for å forhindre en humanitær katastrofe. Fra det vi har sett på, så er det ingen tegn på at Russland hadde en internasjonal vilje bak seg.

7.2.2 Dobbelstandard

Vi ser en dobbelstandard fra begge sider om hvem de velger å bruke humanitær intervensjon overfor. Under Kosovo-konflikten så hadde ikke NATO og Jugoslavia et vennlige forhold med hverandre som følge av Bosnia-konflikten. Ettersom de ikke var vennlige mot hverandre så var det lettere for NATO å kunne ta i bruk væpnet makt. I motsetning så var NATO allierte med Tyrkia, og dermed valgte de å ikke å foreta noen handlinger mot Tyrkia sin behandling av kurdere.

Den samme dobbelstandard ser vi også hos Russland. Det var først etter at Janukovitsj måtte flykte fra Ukraina, at Russland bestemte seg for at væpnet makt var nødvendig. Russland hadde sikkert ikke valgt å intervensjonere i Ukraina hvis Janukovitsj fremdeles hadde sidd med makten. Russland valgte å støtte president Bashar al-Assad i Syria selv etter lidelsene som regimet har påført sivilbefolkning. Begge stater viser en dobbelstandard i hvem de vil bruke en humanitær intervensjon overfor.

7.3 Nasjonale interesser

En av grunnene for at Ayoob (2002) var kritisk til bruken av humanitær intervensjon, var at stater har nasjonale interesser som kan spille en rolle i intervensjonen. Dermed så blir humanitære intervensjoner bare brukt som et skjul for å kunne gjemme de nasjonale interessene stater har når de intervensjoner. Det trenger bare ikke å være humanitære intervensjoner som kan bli brukt for å skjule nasjonale interesser, men også ved bruk av andre begrunnelser som beskyttelse av statsborgere og preventivt angrep. Vi kan dermed se på hvordan de nasjonale interessene hadde en innflytelse for partenes bruk av væpnet makt.

7.3.1 Direkte argumenter

I denne delen skal vi se på hvilke nasjonale interesser vi kan se innenfor begrunnelsene til NATO og Russland.

7.3.1.1 NATOs argumenter

NATO begrunnet sin intervensjon med et ønske om å stabilisere regionen. Dette var i NATO sin interesse av to grunner. For det første så skapte flyktninger store utfordringer for nabostater og kunne lede til destabilisering av statene, spesielt den nye staten Nord-Makedonia (Thuesen & Lundbo, 2023). For NATO truet denne konflikten stater som de har nasjonale interesser innenfor. Dette gjaldt både Albania og Nord-Makedonia som begge hadde blitt del av NATO-programmert *Partnership for peace* (Partnership for Peace, 2024). Dermed ble det nødvendig for NATO å intervensjoner for å stabilisere regionen og stoppe destabilisering av stater som kunne bli nye allierte.

For det andre kan det bli begrunnet at en destabilisering innenfor balkanområdet, kunne lede til andre konflikter innen regionen. Som Clinton argumenterte

«It will likely reignite the historical animosities, including those that could embrace Albania, Macedonia, Greece, even Turkey. And these divisions still have the potential to make the next century a truly violent one for that part of the world that straddles Europe, Asia and the Middle East» (New York Times, 1999a, avsnitt 12)

7.3.1.2 Russlands argumenter

For Russland kan vi se nasjonale interesser i begrunnelsen av selvforsvar. Russland hadde interesser ved det å hindre en NATO-ekspansjon ved ukrainsk medlemskap. NATO hadde

ekspandert østover fra 1990-tallet og økt antall medlemmer fra 16 til 28 mellom 1999-2014. Som sagt tidligere var denne ekspansjonen en rød linje for Russland. I etterkant av Euromaidan så var det en fare for at Ukraina ville søke nærmere forhold til EU og NATO, og at Russland ville miste innflytelse over Ukraina. I 2021 krevde Putin at NATO skulle nekte medlemskap for Ukraina, ettersom det ville være en trussel mot Russland (Roth, 2021). Russland hadde dermed sterke interesser av å stoppe en slik medlemskap.

Ved begrunnelsen av selvforsvar ser vi også en nasjonal interesse av å demilitarisere Ukraina. Etter Krim-krisen så har NATO hjulpet Ukraina ved å modernisere hæren (Sanders, 2023). Vestlige stater hadde gitt militær hjelp til Ukraina. Fra perioden 2014-2019 så hadde USA alene gitt 1.6 milliard dollar i militær hjelp til Ukraina (Welt, 2020). Dette ville øke trusselen Ukraina kunne utgjøre ovenfor Krim og separatistregionene, som Russland hadde interesser overfor. I tillegg ville dette øke trusselen Ukraina kunne utgjøre ovenfor Russland i framtiden.

Russland argumenterte med at de måtte bruke væpnet makt mot Ukraina for å beskytte sine statsborgere. Russland argumenterer at det er deres ansvar for å kunne beskytte sine statsborgere i utlandet, selv om det kan bety konflikt med andre stater (Herszenhorn, 2014). Det er ikke første gang at Russland har brukt dette argument, ettersom Russland brukte argumentet om å måtte forsvare det russiske folk innenfor Georgia i 2008.

7.3.2 Nasjonale interesser utenfor begrunnelsene

I motsetningen til de nasjonale interessene som er nevnt i deres argumenter, så er det også mulig for at begge parter hadde nasjonale interesser som ikke ble brukt i deres begrunnelser. Vi burde derfor også se på mulige nasjonale interesser som ikke har blitt nevnt direkte i begrunnelsen. I motsetning til nasjonale interessene vi kunne se innenfor begrunnelsene, så er det fullt mulig at argumentene jeg kommer med nå kan være galt eller ha spilt en liten rolle.

7.3.2.1 NATOs argumenter

7.3.2.1.1 Innflytelse av tidligere konflikter

NATO hadde nasjonale interesser av å stoppe konflikten på grunn av tidligere konflikter, tap av sivile liv og mangel på handling fra verdenssamfunnet. Utover 1990-tallet var det flere konflikter som førte grusomheter mot sivile. I Rwanda førte mangel på handling fra det internasjonale samfunnet til et folkemord, hvor over 800 000 til 1 000 000 mennesker ble drept (Pedersen, 2022). I Bosnia-konflikten var det rapportert om etnisk rensing og

massakrere selv om FN-styrker var direkte involvert i konflikten. Spesielt var det kritikk når FN feilet i å beskytte sivile i hva som skulle være FN-sikre soner. Massakren i Srebrenica hvor over 8000 gutter og menn ble drept i en FN-sikker sone skapte store reaksjoner. (Lundbo & Holm-Hansen, 2024). At det internasjonale samfunnet ikke klarte å forhindre grusomhetene i disse konfliktene, kan ha ført til at politikere og statsledere følte at de måtte sette ned foten for Kosovo, spesielt når konflikten begynte å gå i samme retning som Rwanda og Bosnia:

«I believe that is what we saw in Bosnia and Kosovo. I think the only thing we have seen that really rivals that rooted in ethnic or religious destruction in this decade is what happened in Rwanda, and I regret very much that the world community was not organized and able to act quickly there as well» (CNN, 1999a, avsnitt 55).

7.3.2.1.2 Svekke regime

NATO kan ha ønsket å svekke Milosevic sitt regime og dermed forhindre senere konflikten innenfor balkanområdet. Kosovo-konflikten hadde bare vært en del av en rekke konflikter innen balkanområdet som følge av den første oppløsningen av Jugoslavia. Milosevic kunne ha blitt sett på som et symbol for konfliktene, og at konflikter ville fortsette i regionen så lenge han satt med makten «In 1989 Serbia's leader Slobodan Milosevic, the same leader who started the wars in Bosnia and Croatia, and moved against Slovenia in the last decade» (CNN, 1999b, avsnitt 8). Dermed ble det nødvendig å svekke Milosevic sitt regime, og signalisere at konflikter innenfor balkanområdet ikke lenger var akseptabelt.

7.3.2.1.3 Hegemoni

Et annet argument er relatert til USA sitt hegemoni. Det er to måter vi kan se argumentet om hegemoni på: en etablert verdensorden, eller en ekspansjon mot en verdensorden.

For det første så truet konflikten USA sitt hegemoni. Jugoslavia hadde brutt med de verdiene som USA hadde stilt ovenfor verdenssamfunnet: ideen bak menneskerettigheter og fred i Europa. Etersom Jugoslavia brøt med USA sin verdensorden, så måtte USA bruke væpnet makt mot Jugoslavia for å stabilisere sin verdensorden.

Et annen måte vi kan se dette på er at USA bruk av væpnet makt var å ekspandere sitt hegemoni. Vi kan se dette i en pressmelding fra NATO: «The Kosovo crisis underscores the need for a comprehensive approach to the stabilisation of the crisis region in south-eastern

Europe and to the integration of the countries of the region into the Euro-Atlantic community» (NATO, 1999b, avsnitt 15).

7.3.2.2 Russlands argumenter

7.3.2.2.1 Krim

Russland hadde interesser i Krim ovenfor Sevastopol og svartehavsflåten. Sevastopol er hovedkvarteret for den russiske svartehavsflåten. Sevastopol har adgang til varmtvannshavn, en naturlig havn og omfattende infrastruktur som gjør den et av de beste marinebasene innenfor Svartehavet (CSIS, 2014). Selv om Russland hadde en avtale med Ukraina om å kunne leie havnen, så var fremtiden fremdeles usikker, særlig hvis Ukraina søkte nærmere forhold med NATO. Selv om den russiske flåten ikke er av den beste kvaliteten, så spiller den fremdeles en viktig rolle ved å projisere makt, samt for å være et symbol for russisk makt (CSIS, 2014). I tillegg så har svartehavsflåten en viktig rolle for Russland sin militære operative evne innenfor svartehavsområdet (CSIS, 2014).

I tillegg så var det politisk interesse for å invadere Krim. Hvis Russland annekterte Krim så kan NATO bli mindre engasjert i å integrere Ukraina med Vesten ettersom de vil være en territorial tvist mellom Ukraina og Russland (CSIS, 2014). I tillegg kunne Krim bli et symbol for de pro-russiske i Ukraina for å støtte Russland og motstå de i Kiev som ønsker en integrasjon med Vesten (CSIS, 2014).

Krim ville også ha en militær strategisk verdi hvis Russland ønsket å angripe Ukraina, som vi senere kunne se i den russiske invasjonen 2022. Det tillot Russland i å angripe fra sør istedenfor bare i nord og vest (CSIS, 2014). Vi så dette når Russland tok over store deler av sør-Ukraina i begynnelsen av invasjonen i 2022 (Tobias, 2022). Den har også vært effektivt får å kunne holde en blokkade ovenfor Ukraina, russiske flyvåpen som kunne støtte angrep i Ukraina og trusselen av en amfibisk invasjon (CSIS, 2014).

7.3.2.2.2 Landebro

Et annet argument er at Russland ønsker å skape en landebro til en annen separatistregion, Transnistria. Transnistria har vært en separatistregion innenfor Moldova siden 1991, som erklærte seg uavhengig to dager før Moldova. Dette førte til en væpnet konflikt mellom den sentrale regjeringen i Moldova og russiskvennlige separatister. Etter fredsavtalen mellom partene i 1994 har Russland beholdt fredsbevarende styrker i Transnistria, og det har vært lite

endinger ovenfor situasjonen (Seim, 2024). Som følge av konflikten i Ukraina frukter man at Russland prøver å bygge en landebro til Transnistria (Ellyatt, 2024). Dette kunne senere føre til en ny konflikt mellom Moldova og Russland (Ellyatt, 2024).

7.3.2.2.3 Naturressurser

En annen nasjonal interesse er at Russland ønsker å ta over de naturressursene i Ukraina. Ukraina har en mengde av forskjellige naturressurser, men spesielt mineralressurser og jordprodukter. Ukraina har en stor mengde reserver av mineralressurs i form av titanium, jernmalm, litium og kull (Faola & Bennet, 2022). En analyse av Secdev estimerer at minst «\$12.4 trillion worth of Ukraine's energy deposits, metals and minerals are now under Russian control.» (Faola & Bennet, 2022, avsnitt 11). Ukraina er også en stor eksportør av jordprodukter. I 2021-2022 var Ukraina rangert som en av verdens fremste eksportører av korn, hvete, raps og bygg, og var verdens største eksportør av solsikkeolje (Feingold, 2022). Slike naturressurser kan være sentralt for Russland sin økonomi som er sentrert rundt olje og gass.

7.3.2.2.4 Hegemoni

Putin har argumenterte at konflikten mot Ukraina er en kamp mot det vestlige hegemoniet. I en tale hevdet Putin at:

«The world has entered a period of a fundamental, revolutionary transformation. New centres of power are emerging. They represent the majority – the majority! – of the international community. They are ready not only to declare their interests but also to protect them. They see in multipolarity an opportunity to strengthen their sovereignty, which means gaining genuine freedom, historical prospects, and the right to their own independent, creative and distinctive forms of development, to a harmonious process.» (Kremlin, 2022c, avsnitt 69).

Vi kan derfor se dette på som om Russland kjemper mot verdensorden til USA.

Dette argument kan bli sammenlignet med Cox (1981) sitt argument om hva som kan endre eller kjempe mot en verdensorden:

«the development of a counter-hegemony based on a third world coalition against core country dominance and aiming towards the autonomous development of peripheral countries and termination of the core-peripheral relationship» (s. 150)

Vi kan dermed se at Russland prøver å skape en koalisjon av utviklingsland mot vestlige hegemoni.

7.3.2.2.5 Regimeskifte

Russland hadde en interesse for å skape et regimeskifte i 2022. Russland hadde invaderte Ukraina i 2014, annektert Krim og støttet separatister i øst-Ukraina. Dermed så ville det være veldig usannsynlig for Russland å kunne etablere vennlige relasjoner med Ukraina, eller få et regime som vil være pro-russisk. I en meningsundersøkelse av ukrainere i 2017 så svarte 51% at de hadde et kaldt eller veldig kaldt syn på Russland, og 26% hadde et nøytralt syn (Center for Insight in Survey Research, 2017, s. 24). Dermed vil den eneste måten å sikre et pro-russiske regime bruke væpnet makt for et regimeskift.

7.3.2.2.6 Imperialistiske og nasjonale

Til slutt kan det argumenteres med at Putin hadde imperialistiske og nasjonalistiske tanker for invasjonen. I 2014 så refererte Putin til at Kiev var en sentral del av russiske historie, og at de ikke kunne leve uten hverandre (Durand, 2022). Dette refererte Putin til igjen under en tale i 2021: «It is an inalienable part of our own history, culture and spiritual space» (Durand, 2022, avsnitt 6). Putin har også sammenlignet sine handlinger med en tidligere russisk tsar: Peter den store.

For det første så hevder Putin at Peter kjempet ikke mot andre stater for å erobre territorium, men for å gjenerobre (Euronews, 2022). Vi kan dermed se på dette som at Putin ønsker å gjenerobre tidligere russisk territorium. For det andre så hevder Putin at Russland har et ansvar for å gjenerobre de tapte territoriene: «It is our responsibility also to take back and strengthen. Yes, there have been times in our country's history when we have been forced to retreat, but only to regain our strength and move forward» (Euronews, 2022, avsnitt 12).

7.4 Folkeretten

I denne delen skal vi se på egenskaper ved folkeretten i lys av Russlands og NATOs argumenter: suverenitetsprinsippet, sikkerhetsrådet, folkerettens makt og proporsjonal krigføring.

7.4.1 Svekket suverenitet

Begrunnelsene brukt av NATO og Russland for bruken av væpnet makt har ført til en svekkelse av suverenitetsprinsippet. Suverenitetsprinsippet er den normative barrieren som kan beskytte de små statene fra de større statene. Begge konflikter har vist hvordan suvereniteten til en stat har lite å si når større stater virkelig ønsker å ta i bruk væpnet makt. En svekkelse av suverenitetsprinsippet kan påvirke det internasjonale samfunnet både positivt og negativt.

NATO sin intervensjon av Kosovo skapte en debatt om humanitær intervensjon mot suvereniteten til en stat. Som Annan sa «if humanitarian intervention is, indeed, an unacceptable assault on sovereignty, how should we respond to a Rwanda, to a Srebrenica, to gross and systematic violation of human rights that offend every precept of our common humanity?» (Annan, 2000, s. 48). Det var denne debatten som førte til etablering av R2P doktrinen, noe som kan bli sett på som positivt for menneskerettigheter.

Svekkelsen av suverenitetsprinsippet kunne vi også se etter Russland sin invasjon i 2022. Etter at Russland invaderte Ukraina har flere stater vært redde for at de selv kunne bli invadert. Både Finland og Sverige valgte å forkaste sin nøytralitet og søkte om å bli medlem av NATO som følge av Russland sin invasjon i 2022 (Chatterjee, 2023)

En svekkelse av suverenitetsprinsippet vil være negativ for det internasjonale samfunnet. Hvis den normative barrieren ikke er nok til å beskytte de mindre statene fra aggresjon, så vil de se etter andre måter for å kunne beskytte seg selv. Flere og flere stater vil kunne føle det nødvendig å kunne skaffe seg atomvåpen ettersom det vil være den eneste måten å sikre at de kan beskytte seg fra de større statene. Hvis flere stater ønsker å skaffe seg atomvåpen kan dette øke faren for verdenssamfunnet, ved å øke sjansen for at en eskalasjon kan lede til atomkrig.

7.4.2 Folkerettens normative makt

Begge konflikter viser svakheter ved folkeretten. Sterke stater, eller koalisjoner av stater kan velge å ikke følge folkeretten når det passer dem. Hvis folkeretten blir ignorert av de store statene, så kan det svekke hvilken normativ makt folkeretten har. Hvorfor vil små stater velge å følge reglene i folkeretten når de sterke statene og deres allierte velgere å ignorere folkeretten?

Dette kan skyldes en mangel på konsekvenser ved å bryte med folkeretten. Når NATO intervenerte i Kosovo var det ingen stater som var sterke nok til å kunne straffe NATO. Dermed kunne NATO uhindret ta i bruk væpnet makt ettersom det ikke ville få noen konsekvenser.

I Russland sitt tilfelle så er det konsekvenser bare fordi USA, Storbritannia, EU, Canada, Japan og flere andre allierte stater, har valgt å straffe Russland gjennom sanksjoner og støtte til Ukraina (Anderson et. al., 2022). De økonomiske sanksjonene til Russland, og den militære støtten til Ukraina har bare kommet fra disse statene. Flere stater har valgt å ikke sanksjonere Russland: Kina, India, Israel, Tyrkia og Serbia (Anderson et. al., 2022).

Konsekvenser av å bryte folkeretten kommer bare fra andre stater og kan bli betydelig mindre ut ifra hvilket forhold de har til andre stater, og hvilken makt staten har. Dermed spiller det en liten rolle om begrunnelsen for bruken av væpnet makt bryter med folkeretten.

7.4.3 Sikkerhetsrådet

Konfliktene viser også svakheter ved Sikkerhetsrådet. Stater kan velge å unngå eller ignorere Sikkerhetsrådet når de ønsker å ta i bruk væpnet makt. NATO valgte å intervenere uten å varsle Sikkerhetsrådet fordi de forventet at Kina eller Russland ville bruke sin veto. Selv om majoriteten av Sikkerhetsrådet hadde stemt for å stoppe NATO sin militære bruk i Kosovo så kunne USA, Storbritannia eller Frankrike brukt sin veto mot forslaget.

Dette problemet ser vi igjen ved Russland sin invasjon av Ukraina. Russland forventet at deres bruk av væpnet makt ville ha blitt nedstemt av stater med veto, og dermed velger å unngå Sikkerhetsrådet til etter konflikten har startet. Under møter i Sikkerhetsrådet så kunne Russland bruke sin egen veto for å stemme ned hvert forslag om fordømmelse og krav om tilbaketrekning av styrker.

Dermed betyr det lite om begrunnelser av væpnet makt bryter med folkeretten, ettersom veto sikrer at sikkerhetsrådet blir handlingslammet.

7.4.4 Proporsjonal krigføring

Den russiske krigføringen i Ukraina har ikke tilfredsstilt kravet til proporsjonalitet ved bruken av væpnet makt. Vi har allerede sett på hvordan Russland ofte angriper ukrainske byer og

sivile ved bruk av missiler og droner. Siden Russland ikke følger prinsippet om proporsjonalitet i bruken av væpnet makt så blir den sett på som illegitim.

NATO sin konflikt innenfor Jugoslavia hadde derimot vært mer proporsjonal i bruken av væpnet makt. Det var dessverre tap av sivile liv, men den var ikke overdreven slik den var i Ukraina. Siden NATO siden krigføring var mer proporsjonal, så kunne for bruken av væpnet makt bli sett på som legitim.

7.5 Parodi av folkeretten og begrunnelser

I denne delen skal vi se på (1) Russland og NATO sin parodiering av folkeretten, og (2) Russland som parodierer NATO-begrunnelser.

7.5.1 Parodi av folkeretten

Flere av de russiske begrunnelsene som vi har sett på kan bli sett som en parodi av folkerettens rettsregler. Den meste åpenbare begrunnelsen brukt av Russland er bruken av selvforsvar mot NATO. Vi så tidligere hvordan Russland hadde hevdet et selvforsvar mot NATO ved å angripe Ukraina. Det er vanskelig å tenke muligheten for en stat til å kunne forsvare seg mot en annen stat, ved å angripe en tredjestat. Det er klart at Russland ikke handlet ut ifra selvforsvar, men likevel valgte å hevde det. Et slikt argument kan ikke bli sett på som noe annet enn en parodiering av rettsreglene.

For NATO så er det litt vanskeligere å se en parodiering under Kosovo-konflikten. Verken humanitær intervensjon eller regional stabilitet kan bli sett på som rettsregler under folkeretten, iallfall sammenlignet med selvforsvar. Fra Kosovo-konflikten så er det ikke sikkert om det var en parodiering av rettsregler. Det har derimot vært andre konflikter hvor en NATO-stat har valgt å parodierte rettsregler, USA sin invasjon av Grenada i 1983.

For å rettferdiggjøre invasjonen brukte USA flere begrunnelser. USA hevdet at de som var ansvarlig for statskuppet kunne holde over 1000 amerikanere som gisler (Ruys 2008, s. 243). Samtidig argumenterte USA at de hadde blitt forespurt av Organisasjonen for østkaribiske stater (OECS) til å intervenere (Ruys, 2008, s. 243). I tillegg så hevdet USA at OECS hadde fått en invitasjon fra den offisielle regjeringen i Grenada: «the governor-general of Grenada, 'the sole remaining symbol of governmental authority on the island» (Ruys, 2008, s. 243). USA valgte dermed å invadere Grenada med 8000 soldater (Ruys, 2008, s. 243)

Det var derimot usikkerhet rundt hvor store fare de amerikanske statsborgerne egentlig var utsatt for. Som Ruys (2008) skriver:

«the Revolutionary Military Council of Grenada had assured that American citizens would not be harmed and were free to leave the country; that the vice-chancellor of the Medical School where most US nationals were based had stressed that they were not in danger and; that there was not a single press report that suggested otherwise.» (s. 244)

Vi kan se at argumentene brukt av USA var svake, og kan bli sett på som en parodi av internasjonale rettsregler. Hva kan dette fortelle oss?

For det første kan en stat ha som hensikt å konstruere seg en rolle som en ansvarlig aktør i det internasjonale samfunnet. Ved å begrunne sin bruk av væpnet makt med argumenter som tilhører folkeretten, så argumenterer stater at bruken er både lovlig og legitim. Vi så dette under selvforsvarargumentet til Russland, hvor Russland hevdet at de benyttet seg av artikkel 51 og forsvarer seg selv mot fiendtlige trusler. USA hevdet at de handlet på vegne av den legitime regjeringen i Grenada og OECS, og bruken av væpnet makt var legitim. Dermed vil stater prøve å konstruere seg selv som ansvarlige aktører som følger folkeretten.

For det andre så kan stater ønske å destabilisere folkeretten, og dermed ha mulighet til å utnytte folkeretten for egne interesser. Beskyttelse av statsborgere i utlandet kan være et eksempel på dette. Vi så hvordan USA hadde argumentert at de måtte beskytte sine statsborgere, men endte opp med å styrte regimet i Grenada. Russland brukte selv argumentet i 2008 ved invasjonen av Georgia, og senere i Ukraina for sine egne interesser. Ved å destabilisere folkeretten, så kan man bruke de internasjonale rettsreglene for sine egne interesser.

7.5.2 Parodi av vestlig begrunnelse

Når Russland begrunnet konflikten mot Ukraina, så refererte Putin ofte til Vesten og deres bruk av væpnet makt. Vi så dette argumentet spesielt rundt Kosovo, som Putin hevdet var en presedens for løsrivelsen til Krim. Dette argumentet virker ikke for NATO siden de ikke refererte til russiske handlinger for sin bruk av væpnet makt.

Hensikten med å bruke tidligere vestlige begrunnelser er for å argumentere for en vestlig dobbelstandard. Ved å vise til en vestlig dobbelstandard så kan Russland henviser til dette, og ignorere kritikken.:

«We keep hearing from the United States and Western Europe that Kosovo is some special case. What makes it so special in the eyes of our colleagues? .... This is not even double standards; this is amazing, primitive, blunt cynicism One should not try so crudely to make everything suit their interests, calling the same thing white today and black tomorrow.» (Kremlin, 2014a, avsnitt 32).

Russland kan dermed vise til en dobbelstandard for å kunne ignorere kritikken fra vestlige stater ved å anklage dem for hykleri. Det er derimot ikke mangel på bevis at det kan være en dobbelstandard. USA sin invasjon av Irak i 2003 er et godt eksempel på hva Russland argumenter for.

Tidligere president George W. Bush hadde argumentert for et preventivt selvforsvar mot stater og terrorister fra trusler for bruken av masseødeleggelsesvåpen (Gray, 2017, s. 617). Bush anklaget Irak for å ha utviklet masseødeleggelsesvåpen, og hevdet at USA måtte ta i bruk et preventivt selvforsvar mot Irak for å beskytte seg selv: «But 1441 gives us the authority to move without any second resolution. And Saddam Hussein must understand that if he does not disarm, for the sake of peace, we, along with others, will go disarm Saddam Hussein.» (CNN, 2003, avsnitt 6).

Under et sikkerhetsrådsmøte i 2003 prøvde USAs utenriksminister, Colin Powell, å overbevise Sikkerhetsrådet for at en invasjon av Irak var nødvendig (United Nations, 2024). Sikkerhetsrådet var derimot ikke overbevist og valgte dermed å ikke foreta seg noe på bakgrunn av det som hadde blitt framstilt (United Nations, 2024). Til tross for dette valgte USA og noen allierte å invadere Irak i 2003. I etterkant av invasjonen ble det derimot ikke framlagt noe bevis for at Irak hadde utviklet masseødeleggelsesvåpen.

Vi kan se likheter med invasjonen av Irak i Russland sitt argument om et preventivt selvforsvar mot NATO. Både Russland og USA mente det var en fremtidig trussel som de måtte handle mot, begge parter hadde mangel på bevis på at denne trusselen faktisk eksisterte og begge valgte å foreta bruken av væpnet makt uten autorisasjon fra sikkerhetsrådet.

Vi kan dermed se en klar vestlig dobbelstandard. Samtidig kan vi argumentere for en russisk dobbelstand. ettersom Russland også brukte den samme begrunnelsen om preventivt selvforsvar mot Ukraina.

8 Avslutting

8.1 Oppsummering

Denne oppgaven tok opp problemstillingen:

Hvordan sammenfaller Russland sine begrunnelser for sin bruk av væpnet makt i Ukraina, med folkeretten, og hvordan kan dette sammenlignes med NATO sin begrunnelse for bruken av væpnet makt i Jugoslavia?

Ingen av begrunnelsene brukt av NATO eller Russland samsvarer med folkeretten. Russland hadde brukt flere begrunnelser for bruken av væpnet makt, men enten så var argumentene svake, eller så brøt russiske handlinger med begrunnelsen. NATO sin begrunnelse samsvarer heller ikke med folkeretten. Derimot, hvis man aksepterer at i ekstreme tilfeller at humanitær intervensjon er legitim, kan man argumenter for begrunnelsen av humanitær intervensjon. Det er derimot ikke et akseptabelt argument.

Vi ser at det er noen forskjeller mellom begrunnelsene om løsrivelsene. Russland hadde vært direkte involvert i løsrivelsen til Krim og separatistregionene i øst-Ukraina. Russland hadde brukt væpnet makt for å sikre løsrivelsen til Krim, gitt støtte til separatistene i øst-Ukraina og har prøvd å sikre løsrivelsen til separatistregionene i øst-Ukraina ved bruk av væpnet makt. NATO foretok ikke bruk av væpnet makt mot Jugoslavia med den hensikt å kunne løsrive Kosovo fra Serbia, og handlingene til NATO kan ikke bli sett på sett på som en presedens for Russland sine egne handlinger.

Samtidig må vi erkjenne at NATO-stater sin anerkjennelse av Kosovo var risikabelt og uforholdsmessig, og kan ha oppmuntret Russland til selv å anerkjenne separatistregioner som Russland hadde etablert.

Hvis bruk av løsrivelse som botemiddel hadde vært akseptert under folkeretten, så ville kosovoalbanere hadde hatt en rett til løsrivelse under Kosovo-konflikten. Etter konflikten kan det bli argumentert at kosovoalbanere ikke lenger hadde denne retten. Befolkningen på Krim ville ikke ha en rett til løsrivelse som botemiddel når de løsrevet seg fra Ukraina.

Innenfor humanitær intervensjon så er det en klar dobbelstandard fra begge parter om hvilke stater de velger å intervenere. Dette skaper dermed tvil om hvilken humanitær interesse stater egentlig har ved en humanitær intervensjon.

Vi kunne derimot se en form for internasjonal vilje bak NATO sin intervensjon. Dette kan forklare hvorfor NATO sin intervensjon ble sett på som legitim. Russland hadde ikke en internasjonal vilje bak seg, noe som kunne forklare illegimiteten.

Nasjonale interesser spiller en viktig rolle for bruken av væpnet makt mot andre stater. Det er mulig å se noen av de nasjonale interessene ved å se på begrunnelsene partene hadde argumenter for, men det vil ikke være tilstrekkelig. Istedenfor analyserte vi også nasjonale interesser utenfor begrunnelsene. Vi kunne dermed se flere nasjonale interesser som spilte en viktig rolle for hvorfor Russland og NATO valgte å begrunne bruken sin bruk av væpnet makt. Dette skaper tvil om hvilke hensikter en stat har ved bruken av væpnet makt.

Bruken av væpnet makt i konfliktene førte til en svekkelse av suverenitetsprinsippet. En svekkelse av suverenitetsprinsippet kan øke trusselen overfor verdenssamfunnet ved at stater føler nødvendig å skaffe seg atomvåpen. Samtidig ser vi at sterke stater vil ignorere folkeretten når de virkelig ønsker det. Konsekvenser av å bryte folkeretten kommer bare fra andre stater, noe som betyr at de sterkeste statene, eller koalisjoner av stater, kan velge å ignorere folkeretten. Dessuten så vil Sikkerhetsrådet er for svakt til å løse konflikten fordi veto retten til de faste medlemmene blir brukt for deres egne interesser.

En forskjell i proporsjonaliteten ved krigføringen kan forklare hvorfor en konflikt kan bli sett på som legitim. Den russiske krigføring var ikke proporsjonal, og bruken av væpnet makt blir dermed sett på som illegitim. I motsetning så foretok NATO en mer proporsjonal krigføring som førte til at bruken av makt blir sett på som legitim.

Til slutt ser vi at både Russland og NATO parodierer folkeretten. For det første så kan de ønske å konstruere en rolle som en ansvarlig aktør i det internasjonale samfunnet. For det andre så ønsket de å destabilisere, og senere utnytte folkeretten. For det tredje så ser vi at Russland hevder en dobbelstandard for å kunne ignorere kritikk for sine handlinger.

8.2 Veien videre

I denne oppgaven har vi sett på flere deler av folkeretten når vi sammenlignet. Det kunne ha vært interessant i en annen analyse å gå i dybden i en av begrunnelse. En sammenligning av preventivt selvforsvar mellom USA og Russland kunne ha vært interessant. En annen sammenlegging kunne ha satt et større fokus på beskyttelsen av statsborgere. Vi har sett på begrunnelsene for væpnet makt til to stater som har en vetorett under sikkerhetsrådet. Det kunne videre være interessant å sammenligne begrunnelsene til to stater som ikke har tilgang til vetoretten.

9 Kilder

2010 Ukrainian presidential election. (2024, 17. april).

https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=2010_Ukrainian_presidential_election&oldid=1219400422

Anderson, S. R., Burman, D. L., Fraley, A., Klehm, B., Lapidor, E. & Svoboda E. (2022, 4. mars). *What Sanctions Has the World Put on Russia?*. Lawfare.

<https://www.lawfaremedia.org/article/what-sanctions-has-world-put-russia>

Annan, K. (2020). *'We the Peoples' : the role of the United Nations, 21st century*. United Nations.

https://digitallibrary.un.org/record/413745/files/We_The_Peoples%2520%281%29.pdf?ln=en

Ayoob, M. (2002). *Humanitarian intervention and state sovereignty*. Int'l J. Hum. Rts., 6, 81.

BBC. (2008). Nato denies Georgia and Ukraine. *British Broadcasting Corporation*.

<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7328276.stm>

Bellamy, A. J. (2000). Lessons unlearned: Why coercive diplomacy failed at Rambouillet. *International Peacekeeping*, 7(2), 95-114.

Bellamy, A. J. (2018). The responsibility to protect. I P. D. Williams & M. McDonald (Red.), *Security Studies An Introduction* (3. utg., s. 235-249). Routledge.

Brunborg, H. (2002, 14. august). *Report on the size and ethnic composition of the population of Kosovo*. International criminal tribunal for the former Yugoslavia.

[Thttps://www.icty.org/x/file/About/OTP/War_Demographics/en/milosevic_kosovo_020814.pdf](https://www.icty.org/x/file/About/OTP/War_Demographics/en/milosevic_kosovo_020814.pdf)

Carson, C. (2013). *The Dayton Accords and the Escalating Tensions in Kosovo*. Berkeley Undergraduate Journal, 26(1).

Castellari, E. (2021). Territorial Politics Through International Law? Independence Referendums Beyond Post-Colonial Situations. I M. Belov (Red.), *Territorial Politics and Secession: Constitutional and International Law Dimensions*. Palgrave macmillan.

<https://doi.org/10.1007/978-3-030-64402-4>

Center for Insight in Survey Research. (2017). *Public Opinion Survey of Residents of Ukraine June 9 – July 7, 2017*. International Republican Institute. https://www.iri.org/wp-content/uploads/2017/08/2017-8-22_ukraine_poll-four_oversamples.pdf

Chatterjee, P. (2023). How Sweden and Finland went from neutral to Nato. *British Broadcasting Corporation*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-61397478>

Christakis, T. (2011). *The ICJ Advisory opinion on Kosovo: has International Law something to say about secession?*. *Leiden Journal of International Law*, 24(1), 73-86.

Christakis, T. (2015). *Self-Determination, Territorial Integrity and Fait Accompli in the Case of Crimea*. *Heidelberg Journal of International Law*, 75, 84.

CNN. (1999a, 13. mai). *Transcript: Clinton justifies U.S. involvement in Kosovo*. <https://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/stories/1999/05/13/clinton.kosovo/transcript.html>

CNN. (1999b, 24. mars). *Transcript: Clinton addresses nation on Yugoslavia strike*. <https://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/stories/1999/03/25/clinton.transcript/>

CNN. (2003, 31. januar). *Bush, Blair: Time running out for Saddam*. <https://edition.cnn.com/2003/US/01/31/sprj.irq.bush.blair.topics/>

Cooper, C. G. & Larsen, K. M. (2022, 11. mars). Krigens folkerett. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/1567303>

Cooper, C. G. & Larsen, K. M. (2023, 24. oktober). Proporsjonalitetsprinsippet. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/2138835>

Cooper, C. G. (2020, 9. desember). militær nødvendighet og humanitære hensyn (krigens folkerett). I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/1316891>

Corbet, S. (2024, 14. mars). Macron again declines to rule out Western troops in Ukraine, but says they're not needed now. *Associated Press*. <https://apnews.com/article/france-macron-ukraine-troops-caa788d2455dafb06dd87f79c4afe06f>

Cox, R. W. (1981). Social forces, states and world orders: beyond international relations theory. *Millennium*, 10(2), 126-155.

Cox, R. W. (1983). Gramsci, hegemony and international relations: an essay in method. *Millennium*, 12(2), 162-175.

CSIS. (2014, 18. Mars). *Crimea's Strategic Value to Russia*. Center for Strategic and International Studies. <https://www.csis.org/blogs/post-soviet-post/crimeas-strategic-value-russia>

d'Aspremont, J. (2009). Responsibility for coups d'état in international law. *Tul. J. Int'l & Comp. L.*, 18, 451.

De Wet, E. (2020). *Military assistance on request and the use of force*. Oxford University Press.

Dempsey, J. (2017, 23. oktober). *NATO's Eastern Flank and Its Future Relationship With Russia*. Carnegie Europe. <https://carnegieeurope.eu/2017/10/23/nato-s-eastern-flank-and-its-future-relationship-with-russia-pub-73499>

Durand, O. (2022, 24. februar). *An analysis of Putin's imperial ambitions and Ukraine's 300-year road to statehood*. Oxford University. <https://www.ox.ac.uk/news/features/analysis-putins-imperial-ambitions-and-ukraines-300-year-road-statehood/>

Edwards, C. & Kostenko, M. (2024, 8. april). Ukraine 'will lose the war' if US fails to approve aid, says Zelensky. *Cable News Network*. <https://edition.cnn.com/2024/04/08/europe/ukraine-lose-war-us-congress-zelensky-intl/index.html>

Ellyatt, H. (2024, 29. februar). West watches for Putin's next move after breakaway region asks Moscow to 'protect' it from Moldova. *CNBC*. <https://www.cNBC.com/2024/02/29/putin-could-announce-russian-troops-will-enter-transnistria-region.html>

Endresen, C. (2019, 2. juli). Kosovo samtidshistorie. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/965461>

Endresen, C. (2021, 30. september). Kosovos historie. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/1483269>

Euronews. (2022, 10. juni). *Putin compares himself to Peter the Great over drive to 'take back Russian land'*. <https://www.euronews.com/my-europe/2022/06/10/putin-compares-himself-to-peter-the-great-over-drive-to-take-back-russian-land>

Faiola, A. & Bennet, D (2022, 10. august). In the Ukraine war, a battle for the nation's mineral and energy wealth. *The Washington Post*.

<https://www.washingtonpost.com/world/2022/08/10/ukraine-russia-energy-mineral-wealth/>

Feingold, S. (2022, 12. desember). Ukraine's food exports by the numbers. *World Economic Forum*. <https://www.weforum.org/agenda/2022/07/ukraine-s-food-exports-by-the-numbers/>

Fierstein, D. (2008) *Kosovo's Declaration Of Independence: An Incident Analysis Of Legality, Policy And Future Implications*. Boston University International Law Journal, 26, 417-436.

FN-pakten. (1945).

FNs Sikkerhetsråd. (1998a). *Resolution 1199 (1998)*. United Nations Digital Library. https://digitallibrary.un.org/record/260416/files/S_RES_1199%281998%29-EN.pdf?ln=en

FNs Sikkerhetsråd. (1998b). *Resolution 1203 (1998)*. United Nations Digital Library. https://digitallibrary.un.org/record/262334/files/S_RES_1203%281998%29-EN.pdf?ln=en

Folkeavstemningen over Ukrainas selvstendighet 1991 (2023, 24. februar).

[https://no.wikipedia.org/w/index.php?title=Folkeavstemningen over Ukrainas selvstendighet 1991&oldid=23343492](https://no.wikipedia.org/w/index.php?title=Folkeavstemningen_over_Ukrainas_selvstendighet_1991&oldid=23343492).

Forente Nasjoner (1970, 24. oktober). *FNs generalforsamlings resolusjon 2625 (XXV) "Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations" (Friendly Relations)*

Forente Nasjoner. (1960, 14. desember). *FNs generalforsamlings resolusjon 1514 (XV) "Declaration on the Granting of Independence to Colonial Countries and Peoples" (Erklæringen om uavhengighet for koloniserte land og folk)*.

Goodman, R. M. (1969). *The invasion of Czechoslovakia: 1968*. In Int'l L. (Vol. 4, p. 42).

- Gray, C. (2018). *The Use of force and the international legal order*. I M. D. Evans (Red.) *International Law*. (5. utg). Oxford University.
- Green, J. A., Henderson, C., & Ruys, T. (2022). *Russia's attack on Ukraine and the jus ad bellum*. *Journal on the Use of Force and International Law*, 9(1), 4-30.
- Grønmo, S. (2020). Innholdsanalyse. *Store Norske Leksikon*.
<https://snl.no/.versionview/1259340>
- Harding, L. (2010, 21. april). Ukraine extends lease for Russia's Black Sea Fleet. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2010/apr/21/ukraine-black-sea-fleet-russia>
- Harris, S. & Sonne, P. (2021, 3. desember). Russia planning massive military offensive against Ukraine involving 175,000 troops, U.S. intelligence warns. *The Washington Post*.
https://www.washingtonpost.com/national-security/russia-ukraine-invasion/2021/12/03/98a3760e-546b-11ec-8769-2f4ecdf7a2ad_story.html?=&hpid=hp_hp-top-table-main-ukraine-war%3Aukraine%3Ahomepage%2Fstory&hpid=hp_hp-top-table-main-ukraine-war%3Aukraine%3Ahomepage%2Fstory
- Helgesen, Jan E & Skodvin, Knut Einar: *Folkerett* i Store norske leksikon på snl.no. Hentet 1. januar 2024 fra <https://snl.no/folkerett>
- Herszenhorn, D. M. (2014, 2. juli). *Putin Vows to 'Actively Defend' Russians Living Abroad*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/natosource/putin-vows-to-actively-defend-russians-living-abroad/>
- Hilpold, P. (2015). *Ukraine, Crimea and new international law: Balancing international law with arguments drawn from history*. *Chinese Journal of International Law*, 14(2), 237-270.
- Holm-Hansen, J. & Paulsen, M. (2024, 6. april). Ukraina-konflikten (2014-). I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/2263291>
- Human Rights Council. (2024, 15. mars). *Report of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine*.
<https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/hrbodies/hrcouncil/coiukraine/a-hrc-55-66-aev.pdf>
- Human Rights Watch. (2001, 26. oktober). *Under Orders*.
<https://www.hrw.org/report/2001/10/26/under-orders/war-crimes-kosovo#8957>

Human Rights Watch. (2004, 25. juli). *Failure to Protect: Anti-Minority Violence in Kosovo, March 2004*. https://www.hrw.org/report/2004/07/25/failure-protect/anti-minority-violence-kosovo-march-2004#_ftn181

Human Rights Watch. (2016, 21. juli). “*You don’t exist*”: *Arbitrary detentions, enforced disappearances, and torture in Eastern Ukraine*. <https://www.hrw.org/report/2016/07/21/you-dont-exist/arbitrary-detentions-enforced-disappearances-and-torture-eastern>

ICTY (2000, 13. juni). *Final Report to the Prosecutor by the Committee Established to Review the NATO Bombing Campaign Against the Federal Republic of Yugoslavia*. <https://www.icty.org/en/press/final-report-prosecutor-committee-established-review-nato-bombing-campaign-against-federal>

International Court of Justice. (U.å.). *Accordance with international law of the unilateral declaration of independence in respect of Kosovo*. Hentet 15. Januar. 2024 fra <https://www.icj-cij.org/case/141>

Isachenkov, V. (2022, 21 februar). Explainer: The story behind Ukraine’s separatist regions. *Associated Press*. <https://apnews.com/article/russia-ukraine-europe-russia-vladimir-putin-moscow-bcd0c04a2aa146e76b7e757f482f27bb>

Isachenkov, V., Karmanau, L. C. & Aamer, M. (2022, 17. Februar). US official: Russia adds 7K more troops near Ukraine border. *Associated Press*. <https://apnews.com/article/russia-ukraine-europe-russia-united-states-vladimir-putin-534fb1c355ff5f135ba0261cb1448c3c>

Jakub, P. (2022, 4. mars). Russia's war on Ukraine: Military balance of power. *European Parliament Think Tank*. [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729292/EPRS_ATA\(2022\)7292_92_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2022/729292/EPRS_ATA(2022)7292_92_EN.pdf)

Janowski, K. (2024, 23 januar). *Casualties and Destruction from Wave of Russian Missile Attacks in Ukraine*. United Nations Ukraina. <https://ukraine.un.org/en/258513-casualties-and-destruction-wave-russian-missile-attacks-ukraine>

Kolodner, E. (1994). *The future of the right to self-determination*. *Conn. J. Int'l L.*, 10, 153

Kolstø P., Paulsen M. & Holm-Hansen, J. (2024, 29. februar). Ukrainas historie etter 1991. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/2226565>

Konvensjon om økonomiske, Sosiale og Kulturelle rettigheter (ØSK). (1966).

Konvensjon om Sivile og Politiske rettigheter (SP). (1966).

Kremlin. (2014a, 18. mars). *Address by President of the Russian Federation*.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>

Kremlin. (2014b, 18. mars). *Agreement on the accession of the Republic of Crimea to the Russian Federation signed*. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20604>

Kremlin. (2014c, 18. mars). *Request to verify compliance of Agreement on Accession of Republic of Crimea to the Russian Federation with the Constitution*.

<http://en.kremlin.ru/acts/news/20614>

Kremlin. (2014d, 4. mars). *Vladimir Putin answered journalists' questions on the situation in Ukraine*. <http://www.en.kremlin.ru/events/president/news/20366>

Kremlin. (2022a, 21. februar). *Address by the President of the Russian Federation*.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/67828>

Kremlin. (2022b, 21. februar). *Signing of documents recognising Donetsk and Lugansk People's Republics*. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67829>

Kremlin. (2022c, 30. september). *Signing of treaties on accession of Donetsk and Lugansk people's republics and Zaporozhye and Kherson regions to Russia*.

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/69465>

Kremlin. (2022d, 22. Februar). *President signed Federal Law On Ratifying the Treaty of Friendship, Cooperation and Mutual Assistance Between the Russian Federation and the Lugansk People's Republic*. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/67834>

Landay, J. (2023, 23. desember). U.S. intelligence assesses Ukraine war has cost Russia 315,000 casualties -source. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/us-intelligence-assesses-ukraine-war-has-cost-russia-315000-casualties-source-2023-12-12/>

- Lundbo, S. & Holm-Hansen, J. (2024, 11. mars). Srebrenica-massakren. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/2241935>
- Marxsen, C. (2014). The Crimea crisis—an international law perspective. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht (Heidelberg Journal of International Law)*, 74(2), 367-391.
- Marxsen, C. (2015). *Territorial Integrity in International Law-Its Concept and Implications for Crimea*. *Heidelberg Journal of International Law*, 75, 7.
- McCorquodale, R. (1994). *Self-determination: A human rights approach*. *International & Comparative Law Quarterly*, 43(4), 857-885.
- Merezhko, O. (2015). Crimea's annexation by Russia—Contradictions of the new Russian doctrine of international law. *ZaöRV/HJIL*, 75, 167-194.
- NATO. (1999a, 23. mars). *Press Statement by Dr. Javier Solana, Secretary General of NATO*. <https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-040e.htm>
- NATO. (1999b, 12. april). *The situation in and around Kosovo*. <https://www.nato.int/docu/pr/1999/p99-051e.htm>
- NATO. (2023, 8. desember). *NATO's military presence in the east of the Alliance*. https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_136388.htm
- New York times. (1999a, 20. mars). *Clinton Voices Anger and Compassion at Serbian Intransigence on Kosovo*. <https://www.nytimes.com/1999/03/20/world/clinton-voices-anger-and-compassion-at-serbian-intransigence-on-kosovo.html>
- New York Times. (1999b, 24. mars). *Text of British Prime Minister Tony Blair's Statement on Kosovo Bombing*. <https://archive.nytimes.com/www.nytimes.com/library/world/europe/032499blair-nato-text.html>
- Nicaragua v. United States. (1986). *Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*. ICJ. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>

Order of 16 March 2022. (2022). *Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation)*. ICJ. <https://www.icj-cij.org/sites/default/files/case-related/182/182-20220316-ord-01-00-en.pdf>

Pan, P. P. (2010, 9. februar). *International observers say Ukrainian election was free and fair*. Organization for Security and Co-operation in Europe Parliamentary Assembly. <https://www.oscepa.org/en/news-a-media/press-releases/press-2010/international-observers-say-ukrainian-election-was-free-and-fair>

Partnership for Peace. (2024, 25. mars). https://en.wikipedia.org/w/index.php?title=Partnership_for_Peace&oldid=1215472845

Pedersen, F. L. (2022, 29. september). Folkemordet i Rwanda. I *Store Norske Leksikon*. <https://snl.no/.versionview/1668246>

Peterson, F. J. (1998). *The Facade of Humanitarian Intervention for Human Rights in a Community of Sovereign Nations*. *Ariz. J. Int'l & Comp. L.*, 15, 871.

Rambouillet Accords. (1999). *Rambouillet Accords*. United Nations Peacemaker. https://peacemaker.un.org/sites/peacemaker.un.org/files/990123_RambouilletAccord.pdf

Reuters (2014a, 4. mars). Russia's Putin denies Russian troops took Crimea. <https://www.reuters.com/article/idUSL6N0M122M/>

Reuters (2014b, 17. April). Putin admits Russian forces were deployed to Crimea. <https://www.reuters.com/article/idUSL6N0N921H/>

Roberts, A. & Sivakumaran, S. (2018). The theory and reality of the sources of international law. I M. D. Evans (Red.), *International Law* (5. utg., s. 89-118). Oxford University Press.

Rogel, C. (2003). *Kosovo: Where it all began*. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 17, 167-182.

Roth, M. (2020, 17. desember). Russia issues list of demands it says must be met to lower tensions in Europe. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2021/dec/17/russia-issues-list-demands-tensions-europe-ukraine-nato?>

- Ruys, T. (2008). The 'protection of nationals' doctrine revisited. *Journal of Conflict & Security Law*, 13(2), 233-271.
- Sanders, D. (2023). *Ukraine's third wave of military reform 2016–2022—building a military able to defend Ukraine against the Russian invasion*. *Defense & Security Analysis*, 39(3), 312-328.
- Seim, J. (2024, 4. mars). Transnistria. I *Store Norske Leksikon*.
<https://snl.no/.versionview/2238291>
- Sherr, J. (1997). Russia-Ukraine rapprochement?: The black sea fleet accords. *Survival*, 39(3), 33-50.
- Statista (2024, 24. februar). *Total bilateral aid commitments to Ukraine between January 24, 2022 and January 15, 2024, by donor and type(in billion euros)*.
<https://www.statista.com/statistics/1303432/total-bilateral-aid-to-ukraine/>
- Store norske leksikon. (2024, 4. mai). *Statskupp*. <https://snl.no/.versionview/2128942>
- Tass. (2014, 1. mars). Putin's letter on use of Russian army in Ukraine goes to upper house. *ITAR-TASS*. <https://tass.com/russia/721586>
- Thuesen, N. P. & Lundbo, S. (2023, 28. mars). Nord-Makedonia. I *Store norske leksikon*.
<https://snl.no/.versionview/1879944>
- Tobias, B. (2022, 4. mars). Ukraine war: Why Kherson and Mariupol are key to Russian success. *BBC*. <https://www.bbc.com/news/world-europe-60604876>
- Tsybulenko, E., & Francis, J. M. A. (2018). *Separatists or Russian troops and local collaborators? Russian aggression in Ukraine: The problem of definitions*. *The Use of Force against Ukraine and International Law: Jus Ad Bellum, Jus In Bello, Jus Post Bellum*, 123-144.
- UN Security Council meeting 7125. (2014). *Security Council, 69th year : 7125th meeting, Monday, 3 March 2014, New York*. United Nations Digital Library.
https://digitallibrary.un.org/record/766547/files/S_PV.7125-EN.pdf?ln=en

UNHCR. (1999, 30. mars). *Kosovo Crisis Update*. <https://www.unhcr.org/news/kosovo-crisis-update-41>

United Nations. (1999a, 24. mars). *Secretary-General deeply regrets Yugoslav rejection of political settlement; says Security Council should be involved in any decision to use force*. <https://press.un.org/en/1999/sgsm6938.doc.htm>

United Nations. (1999b, 26. mars). *Security Council rejects demand for cessation of use of force against federal republic of Yugoslavia*. <https://press.un.org/en/1999/19990326.sc6659.html>

United Nations. (2022a, 30. september). *Security Council Fails to Adopt Resolution Condemning Moscow's Referenda in Ukraine's Occupied Territories, as Permanent Member Employs Veto*. <https://press.un.org/en/2022/sc15046.doc.htm>

United Nations. (2022b, 2. mars). *General Assembly Overwhelmingly Adopts Resolution Demanding Russian Federation Immediately End Illegal Use of Force in Ukraine, Withdraw All Troops*. <https://press.un.org/en/2022/ga12407.doc.htm>

United Nations. (2024). *Stories from the UN Archive: The presentation that launched a war*. <https://news.un.org/en/story/2024/02/1146332>

Van den Driest, S. F. (2015). *Crimea's separation from Ukraine: An analysis of the right to self-determination and (remedial) secession in international law*. *Netherlands International Law Review*, 62(3), 329-363.

Van Leeuwen, R. (2015). *Humanitarian intervention and hegemonic power*. *Atlantisch Perspectief*, 39(2), 10-14.

Vedtekter for Den internasjonale domstolen. (1945).

Voon, T. (2000). *Pointing the finger: civilian casualties of NATO bombing in the Kosovo conflict*. *Am. U. Int'l L. Rev.*, 16, 1083.

Weller, M. (2008). *Kosovo's final status*. *International Affairs*, 84(6), 1223-1243.

Welt, C. (2020, 29. april). *Ukraine: Background, Conflict with Russia, and U.S. Policy*. The Congressional Research Service.

https://www.everycrsreport.com/files/20200429_R45008_e3102e65e35cca059be6ffecbe255f6174a8f006.pdf

Wolf, Z. B. (2022, 24. februar). Here's what Biden has said about sending US troops to Ukraine. *Cable News Network*. <https://edition.cnn.com/2022/02/24/politics/us-troops-ukraine-russia-nato/index.html>

World Population Review. (2024). *Countries that Recognize Kosovo 2024*.

<https://worldpopulationreview.com/country-rankings/countries-that-recognize-kosovo>

Zinets, N. & Williams, M. (2022, 22. februar). Ukrainian president drafts reservists but rules out general mobilisation for now. *Reuters*. <https://www.reuters.com/world/europe/ukrainian-president-calls-up-reservists-launches-programme-economic-patriotism-2022-02-22/>

